

FASCICULUS
ETHICÆ

Præcipua Præcepta & Nobiliores ple-
rasq; Controversias brevibus suis cum
explicationibus, continet.

Auspice D. T. O. M. & Senatu adsentiente
Philosophico, in inclytâ CHRISTINâ Aboënsi
Academiâ, publicæ Disquisitionis Ergo

SUB PRÆSIDIO
VIRI Præclarissimi,

DN. JOHANNIS GARTZIL,
J. U. D. Pereximij, Pol. & Hist. Prof. opti-
mè designati, Promotoris & Fautoris
sui officiosè sempè colendi.

A
PETRO WARELIO O-Gotho.

Ad Diem 8 Mart. An. 1653. Examini submissus.

A B O E,

Impimebat Petrus WALD/ Acad. Typ. An. 1653.

Genere, Nobilitate & virtute Amplissi-
morum suorum.

M E C A E N A T U M
Filiis Adolescentibus charissimis,

GENEROsis & Nobilissimis,

- DN. JACOBO Creuz.
DN. LAURENTIO Creuz.
DN. NICOLAO RoosenKranß.
DN. JACOBO Munc.
DN. JACOBO Swart.
DN. LAURENTIO EkenBerg.
DN. ERICO EkenBerg.
DN. PETRO EkenBerg.
DN. NICOLAO EkenBerg.
DN. GABRIELI GyllenStålpe.
DN. NICOLAO GyllenStålpe.
DN. DANIELI GyllenStålpe.

Fautoribus meis officiis atq; honore studiosè
prosequendis.

Salutem P. Pq; P.

Non sunt sanè levia, Generosissimi & Nobis-
liss Adolescentes, atq; vulgaria, quæ me, u-
vestris sub nominibus F A S C. hic E T H. lucem
edipiceret, impulere. Vos genuere & genere &
virtute

*virtute Parentes Nobilissimi. Non estis degeneres
Filij. Literis insudatis, virtuti & quidem jam nunc
sedulo invigilatis. Quibus, quam vobis, tenuem hunc
ingenij mei partum dicemus? Vestri de me genito-
res plura atque omnino majora meruere, quam si ipsis
praesentes offerrem chartulas, ea vel tantum, quod
mea tenuitati sufficeret, indicarem: Verum inge-
nijs multo tantoque rerum usu clarissimis, quod quid
nisi ex politum subjiciatur, nefas habeo. Res ipsa
fulget, tenues sunt intermixti colores junioribus o-
cellis aptiores. Proinde si potius vobis haec ipsa,
quam vestris jam diu in virtutum choro confidenti-
bus propinentur, spero sapient melius atque oblectent.
Ille qui mare trajecit, naufragium non timet, sed jam
qui navim conscendit. Vobis Ingenui Adoles-
centes, praesentem hunc Scyphum & quidem falsis
undis vino admistis adimpletum exauriendum por-
rigo. Est hic mundus pelagus in quo Ulyssi comites
haud pauci Sirenibus aures non occludentes, periire.
Sunt in eo scopuli, sunt rupes & saxa, ad quae nau-
fragia passi sunt plurimi. Vobis eximios genitores,
quorum hactenus, Deo laus, clavis tenera vestra na-
ves diriguntur gratulor. Circumspicite Patriusque
perpendite virtutes, illis vestras addite, quo a nau-
fragio fueritis tuti. Pyxidem hanc nauticam pia-
cidie*

ad oculis subjicite. Fateor, quod quidem haud,
modo efficaci hoc ferrum magnete fricui, interim
si id ritè intuemini, spero cynosura se obvertet, &
lineâ, qua in tutum ducat portum, non defrau-
det. Sustinetis haud vulgarem exspectationem.
Quam sine summo dedecore fallere, fallitis, quod
svertat D'Eus! si in confinia vitiorum declinatis,
minime potestis. Semper cogitate quòd ipsi respon-
dere necessarium, quòd ipsam superare pulcherri-
num fuerit. Si præsentem hunc fascem, vel hor-
um undè collectus, non spreveritis, nullus dubito
quin speci & vestrorum & aliorum abundè sitis satis-
facturi. Ut vos scriviamq; vestrarum virtu-
rum vernalium ab omnibus inquinamentis servet
D E U S, semperq; ad meliora provehat ex ani-
mo devotè precor! Valete.

V. G. cibus & N. cibus

A B O M,
Anno 1652,
SS. Novemb.

addictissimus,

P. Warelius.

sum Hoc Veniat Omnipotenti Gloria!

ax quæ mundus fundit de divite cella,

Raptim de nostro vertice cuncta fluunt.

T U S sola manet, vivit post funera Virtus;

Ceu hanc coluisse iuvat, noscere CH Riste dato;

SCICULI ETHICI.

SECTIO PRIMA.

ræcognoscenda habet, ejusq;

M E M B R U M II,

philosophia Definitionem & Divi-
sionem G E N. Prælibat. Pos.

PHILOSOPHIA est
tus acquisitus, qui animum homi-
in veri cognitione, & boni actione,
ficit, restaurat.

Obs: (1.) Nomine ophiæ prisca tempora
venit; Verum cum elatis animis id
sdam ambire animadvertit Pythagoras,
quem ophiæ audire maluit:
facto modestū pectus præ se ferens,
infert vastum oceanum esse ophiav,

A

cujus

dis oculis subjicite. Fateor, quod quidem ha-
udeò efficaci hoc ferrum magnete fricuit, interi-
Si id ritè intuemini, spero cynosura se obvertet,
lineā, qua in tutum ducat portum, non defra-
det. Sustinetis haud vulgarem exspectationem.
Quam sine summo dedecore fallere, fallitis, qui
svertat D'Eus! si in confinia vitiorum declinai-
minimè potestis. Semper cogitate quòd ipsi resp-
dere necessarium, quòd ipsam superare pulcher-
num fuerit. Si presentem hunc fascem, vel ho-
rum undè collectus, non spreveritis, nullus dubi-
quin spēi & vestrorum & aliorum abundè sitis sat-
facturi. Ut vos scriviamq; vestrarum virtu-
rum vernalium ab omnibus inquinamentis servi-
D E U S, semperq; ad meliora provehat ex am-
mo devote precor! Valete.

V. G. tibus & N. tibus

A B O M,
Anno 1652,
38. Novemb.

addictissimus

P. Wareliug.

Propositum Hoc Veniat Omnipotenti Gloriæ!

Allax quæ mundus fundit de divite cella,
Raptim de nostro vertice cuncta fluunt.
VIRTUS sola manet, vivit post funera VIRTUS;
Ceu hanc coluisse iuvat, nescere CHRISTE dato.

FASCICULI ETHICI.

SECTIO PRIMA.

Præcognoscenda habet, ejusq;

M E M B R U M i,

Philosophia Definitionem & Divi-
sionem GEN. Prælibat. Pos.

i. PHILosophia est
habitus acquisitus, qui animum homi-
nis in veri cognitione, & boni actione,
perficit, restaurat.

Obs: (i.) nomine σοφίας priscis tempo-
ribus venit; Verum cum clatis animis id
quosdam ambire animadvertisit Pythagoras,
quidam p@ quèm σοφ@ audire maluit:
Quo facto modestū pectus præ se ferens,
subinfert vastum oceanum esse σοφιαν,

A

cujus

Cujus undiq; terminos attingere. contin-
gat vix homini, qui hāc in vita navigio-
ritarum pleno vehitur. Sapientia aus-
tem studere nemini non est integrum;
Nec ullum, qui sedulo conatu venustam
hanc virginem constantive amore coluit,
repulit unquam, amantem amat. colen-
tem colit, atq; ita oculis & amplexibus
excipit, ut sui amoris ne utiquām pœn-
at, omnino facit. (2.) GEN *Habitus*;
Imprebo enim studio & labore parata,
animum sublevat, ut cum delectatione
agat. Accidens est men q; hominis in
hāc et; *Affectus* dici nequit; cū illi sint
motus corporis, seu appetitus sensitivi,
Nec *Potentia*, nisi r̄sticum quemvis velis
Philosophi nomine dignari. E *Habitus*
est, non per *Infusionem* aut *Generationem*;
Sed per *Acquisitionem*. (3.) DIFF Ab
Objecto & fine duplicibus petitam haud diffi-
cultur perciperis; Circa verum id ut co-
gnoscatur; circa Bonum id ut operetur. Occu-
patur; Breviterq; definitur: Est *habitus*
Scientiā & Prudentiā constans.

2. *Dividitur in Theoreticam,*
que

qua Philosophiae pars (vel scientia) intellectum, ut contemplando verum cognoscat; Et Praedicam, qua pars (vel prudenteria) voluntatem, ut Sum: B, civitate ope aucto obtineat, informat, instruit.

Obs: Cùm (1.) *Philos.* Subiectum judicij libræ imponitur, duplicitis quòd sit potides ris à quovis cernitur; Quorum unum intellectus, quem, cùm ipsum strages maximè universalis leviorē effecit, qualitercunq; ISTA pristinæ restituit gravitati: Alterum *Voluntas*, quam, cùm ipsam malitiā scatere fecit, à Scorijs HÆC purgat. Cùm (2.) Objectum res sz. oculis nostris subjicim⁹, percipim⁹ esse eas *Vel Necessarias* quas speculativa considerat; *Vel Contingentes*, quas Activa sibi familiares habet. Cùm (3.) *Finem* intuemur, Intuitivam solā cognitione contentam; Civitem v. operationi intentam percipimus'. E. *Divis:* nullas temoveat scrupulus'. Cùm (4.) *Genus* inspicimus, de eo multum non sumus solliciti; cùm perinde fuerit, sive per Partes, sive per Scient. ISTA; per

Prudent. HÆC Defin. & quidem rectius
quam per Philosoph. quæ naturæ est iate-
gralis, cuius genij quoq; partes erunt;
Essentiales enim propriæ esse nequeunt ni-
si formas dicere volueris, nec Potestatives,
ergo integræ & quidem analogicæ; Ha-
bitus enim mentis ex partibus proprie-
tatis non constant. A XI O M.

1. Philosophiae maximus est usus.
Quod detur in dubium non vocavent qui
nominem intelligere novit, qui dari
DEum; Qui corpora, ut ecel. m. alia,
Elementa &c. dari novit; qui dari novit
virtutes & vias; Cùm eorum omnia
notitia nomine veniat Philosophiae. Hæc
illa est ipsa quam orator (*Tuscul. Quest. 5.*)
vocat *Vite ducem, virtutum indagatricem*
& *vitiorum expultricem.* Hæc urbes ser-
vavit & peperit, hæc dissipatos homines
in societatem vocavit, hæc illa magistra
est, quæ leges invenit & Politias instituit.
Hæc rationem nostram perpoluit. Hæc
formosas virtutum species, & deformes
vitiorum imagines ostendit; Pacis quie-
tem conservat, commoda tuctur, ornata
menta.

menta amplificat; Belli pericula vitat,
depetit, amelitur. Hæc est illud de
reco delaptum Palladium, quod quām
dū in er mānia alicujus regni servatur.
Salv. sunt omnia & in columnia. Si The-
leō hoc filo destituerentur mortales, in
qua vis maleficiorum præcipitia prolabi-
retur & quasi toxicis Circæis porci fierent.
Ultra nihil dico, Disc. plinis omnibus mini-
strat, omnibus imperat & multopere prodest;
Hinc Theologus, hinc IurisConsul, hinc
Medicus passim lymphas haurit saluberrī-
mas, quarām nullam unquam gustasti;
quisquis es, si Philos. inutilem nugaveris?

2. *Philosophia Practica* est, emi-
nentior *Theoreticā*. Utramq; optimus
quiq; supicit, veneratur, & hanc suis
laudibus spoliari nefas judicat; Cujus
Objectum, res iz. uno & eodem modo se
habentes cūm intueris, adeò eminet, ut
videatur per hoc illi pāmās præripere.
Verū si *Practicæ usum* in vitâ communi
spectaveris, illicò illam de loco cedere vi-
debis: *Practica* enim *Theor.* imperat, &
quis ipsi in Rep. locū. debeatur præmon-

strat. Sine Practicâ nulla dormus, nulla familiâ, nulla civitas, nulla Repub. recto stat tali. Hæc bonum virum, hæc bonum cîvem facit, inq; solos bonos cadit. Sed Theor. calleunt etiam seelerati quidam, imò diaboli, quos moraliter verè pessimos dixeris; cùm tamen ingenuè Philosophari, sit factis virtutem declarare, & non nuda, quæ inanis, speculatione contentum esse; Nuda sane illa contemplatio magis suum cultorem non juvat,

Quād lippum pīcta tabula, fermenta podagrum,
Auriculas cithare collecta sorde dolentes.

Verè sapiens & sciens non est, qui impiè, qui intemperanter, qui insolenter, qui ambitiosè vivit. Ingenuus Philosophus liberrimus est; Liber non est, quisquis vitiorum servus est. Usum qualemcunq Theor. in Pract. non tollo, sed ministerialēm assero, dicens illam utilem esse cùm frugi & non inutiles Quæst. solvit; Cùm judicij aciem acuit, & non offuscat; Cùm ea, quæ ad virtutis collem promovent, instillat; Non verò Absolutè necessariam.

3 Requiritur in Philosophia Pract.
cogni-

cognitio. Nescit enim voluntas ad hoc
vel illud imperare, nisi prius ab intellectu
cognoscatur, quod imperet; Atq; sic
hac, quæ hic expeditur contemplatio ad acti-
onem unice deducitur; ut cum quis virtus
tes, actiones humanas & politias contem-
platur. Nolo hic intellectum cognitio-
nem, quâ intellectus res necessarias con-
templando se ipsum intra perficit & solius
veri causa speculatur. Ista Theoria Secun-
dariò, Hæc Primariò (ut Nobiliss. & Consult.
Dn., Michael Gyllenstålpe j. U. D. Praecep. mens
plurimam suspiciendus, cuius scriptis, ut filo Ariadnes,
in hoc labyrintho uero, in Fæc. Cont. Eth. scđt. r. mat.
I. Quæst. 7. distinguit:) dicenda venit.

Monitum:

Qui gestis celum culmen contingere honoris,
Campis in Sophicis ponere signa scies.
Floribus hic niveis cinctum veneratur Apollo,
Alma Themis redamat, Luther & ipse colit.

M E M B. II. Pract. Philos. Divi-
sionem cum Ethicæ Definitione & Di-
visione enodat.

I. Dispescitur Civilis Philos. in
Partem GENERalem sive Communem, &
SPECIALEM sive Propriam.

Obs. (1.) Ad Objectum, Actiones fz.
humanas, oculum verte, cernes illas Du-
plicis considerationis esse; Vel enim Ge-
neraliter se habent, pro ut Absolute statui
certo non adstrictæ; Vel Specialiter ita,
tui aut Civili aut œconomico alligatae vir-
tute & honestate fulgenti splendide mi-
cane. (2.) Ad Finem, S. B. fz. pedem
move, quod & id Jani bifrontis simile sit
invenies; Velenim Generaliter, quatenus
ab homine acquiritur; Vel Spec. quatenus
a Civibus vel domesticis indagatur, apparet.
Hæc cum dextrè perpendis, bonam esse
Divis, confessim comperies.

2. ETHICA proinde est pars
prior Philos. Pract. (seu prudentia) in
genere, ut Summo bono fruantur, ho-
mines informans.

Obs. (1.) Genus, quod per partem possit
describi superiora sat probant. Pruden-
tiam autem hic locum mereri potius du-
bio non caret; Verum id aut nullo, aut
levi ariete hinc deturbari potest; Etenim
commodè de Ethicâ & Politicâ in quid

predicatur, recteque dico, *Ethica est prudentia*,
si non totalis, attamen partialis. Disci-
tur Phil. Pract. ut felices vivamus, & sic
(quæ lis in superiori Memb. est dilata.)
cum nudâ cognitione non sit contenta,
strictè loquendo nec *Scientia*, nec *sapientia*,
nec *intelligentia* venit salutanda. Pro-
pter se expetitur, benè vivere per se pul-
chrum est, *Ars propriè propter aliud, E.*
nec ars. Superest *E.* quod prudentia sit.
Cernis ne totam Philos. civilem ad hanc
spectare, quid ni etiam hæc Pars? Est De-
finit. Prud. particeps, quid ni *E.* & Defi-
niti? (2.) Differ. quæ deponit, tūm à
Proprio, quo distinguitur à l'olit. & econ-
voce Generaliter: Tūm ab Objecto adæ-
quato, s.z. homine virtutibus informan-
do: Tūm à *Fine*, tam interno, qui est ho-
minem bonis moribus ornare, affectus
regere, appetitum cohibere, quam exter-
na, eum civiliter beare.

3. *Divisâ solet Ethica in Partem,*
quæ de S. B. Et partem, quæ de virtutibus
agit. *Иллюстрированная. Hæc ἀρετολο-*
γία dici consuevit.

Obs. Licet hæc *Divisio* satis sit bona
& non in commode retineatur, Retineo
dùm divido. Cùm tamen illa, quā Di-
viditur in T R E S P A R T E S (quarum 1.
de Summo Bono. 2. De Virtutum Subjecto,
(animâ scz. cuius considerationem, brevi-
tati studens, maxime ad Phys. remitto.)
Objecto & Causis. 3. De Virtutibus, cœu me-
dijs ad finem consequendum:) Distinctior sit
eam retinebo, & T R E S huic S E C T I
O N E S superaddam, & quidem ad *Anas-*
lyticam Methodum, quām approbo; Ea-
propter quòd finis prius sit nobis familia-
ris, quām de medijs & earum causis cu-
ram gerimus. *Axiom.*

1. *Ethica* è lacunis Philosophorum
hausta, horum Christiano utilis judicatur.
Usum Philosophiae & utilitatem ex superis-
oribus qualitercumq; conspicua puto.
Quæ pars, cuius totum utile, inuti is?
Ethicam quisquis tollit, venustam illam
Deam Philosophiam in monstrum defor-
me mutaverit; Cùm parte, & quidem
præstantissimâ, eam privaverit. Philo-
sophia est omnium entium cognitio;

Quæ

Quæ alia ejus pars de virtutib⁹ & S. Bon.
enib⁹ peregrinij, nūl Eth. agit? Theo-
logia provocat; fateor ad virtutes colen-
das nos hortatur, *Paræneticè* nobis bonis
itas actiones suadet; Verum *Dogmaticè*
intimatis non rimatur, Quid virtus? Quid
actio? Quid Sum. B. civile? Quotuplex
virtus, actio, S. B.? ne semel meminit.
Quæ omnia Ethica tradit & suum urget
finem Beatitudinem civilem. Est etiam
operæ pretium quousq; lumine naturæ
progredi valeamus novissim⁹; Cum alijs
modeste conversari didicissim⁹. Quomo-
do ad hanc vel illam virtutem cohorteatur
Theologus, nisi quid sit sciat? De *Infimi* &
Secundi subsellij Theologis non; Sed su-
premi maxime loquor. Sic vides Ethi-
cam ratione usus Theologiae non esse contrari-
am, ipsi enim inservit & subordinatur: Nec
ratione & sias; Non enim habent res (u-
traq; agit de virtutib⁹, licet diversimodè)
contrarias, quæ contrarias constituant di-
sciplinas. Eadem tamen non sunt; Quod
constat (i.) à Fine, Eth. Beatitudinem ci-
vilem, Theolog. spiritualēm intendit.

(2.) Ab *Officio*, Eth. est hominem bonis
moribus informare, Theol Beare & sat-
vare. (3.) Ab *Efficiente*, Ethica ex rectâ
ratione, quam scilicet normam agnoscit,
Theol. ex revelatione divinâ deducitur.
(4.) Ab *Objecto*, quod Ethicæ vir bonus,
Theol. pius & religiosus. Taceo illud
quod juris studioſo sit utilissima. Perplati-
mos n. terminos, qui paſſim in jure occur-
ſunt, explicat. In Ethic. Jurisp principia traduntur, agitor de virtutibus, actio-
nib. humanis, de justicia, jure naturæ &c.
Rectè E. Dithm. Hac que ignorat potius juris
ſultus, quām consultus dicendus est; undē
commune illud, ubi definit Ethicus, incipit
Ictus. Omnipotens E. Aff. Ethicam esse ua-
tilem.

2. Utilis est equidem Ethica tam
virtutibus imbuendo, quam imbuto. Non
nam tradit regendi mores &, ut ille vir-
tutis habitu profundatur, directione suâ
curat. Errupit aliquandò Polemon Philo-
stratis filius vino obtutus in Scholam Xe-
nocratis, ubi auditâ de temperantiâ ex inti-
mo ſinu Ethicæ de prompta oratione,

tanquam aastro percussum ad bonam fru-
gem rediit (Crügerus in Fiorto vint) & e-
brietatem fastidire caput. Vocatur, (a
Christiano Liebent. in Epist. dedic: coll. Eth.)
& quidem iure, virtutum indagatrix, vi-
tiorum expultrix, affectuosa in homino-
moderatrix, appetituum directrix, actio-
num excultrix &c. Proinde (ut vult casus)
Hanc audiat juvenis, ut exsucatur morum
levitas; Hanc audiat Senex ut de virtutum
tramite in vitiorum confinia non decli-
net. Utilis est Bonis ut semper virtutibus
deant, Malis ut ab extremâ malitia resile-
ant. Puto causam fuisse, quod prisci Ro-
mani ita floquerint seriam uenturis in-
moralibus præceptis informationem;
Cum nihil tam altum, quo virtus non va-
leat erit.

3. Subiectum Ethics varium est.
Adaequatum & totale queris? hominem
civiter; cum sit perturbationis obno-
xius, beancum tibi habebis obvium. In-
hensionis sectaris? Intellectum hominis pra-
cticum invenies. Circa quod venaris?
cum appetitum rationalem voluntatem;

Tunc

Tum irrationalem, affectus, retibus in-
volves tuis: *Confederationis insequeris* &
S. B. & *virtutes cernes praecentes*.

Monitum.

A Item que mores format ne discere cesses:

Si cupis eximii nomina ferre viri.

Doctus qui vitiis torget, non doctus habetur;

Sed charus nulli sus halerata manet.

FASCIC. ETHICI.

SECTIO SEGUNDA.

Sum. **B.** in *Theatrum deducit*;

Cujus & *M E M B.* I. *S. B. Defin.*

& *Divis.* conspiciendas sistit.

I. SUMMUM BONUM
est operatio animæ rationalis secundum
virtutem optimam & perfectissimam
in vita perfectâ.

Obs. (I.) *Genus Absolutum (operatio)*
homo enim non ut otio diffluat, torpe-
scat; Sed ut laboribus intentus vivat, na-
tus est: *Limitatum vocibus, Animæ, quâ*
*expenditur principium ejus quo & proxi-
mū, per quod tribuitur homini (eo quippe*

non

non sequestratur Princ. quod, totus homo
dicuntur enim actiones suppositorum)
& Rationalis, quâ repelluntur operationes
animæ vegetantis & sentientis, quibus si
tribueretur, naturale esset & indefensio
studio non obtineretur.. (2.) Differ.
Cujus voces singulas, ut hæderam, è re fu
erit, ergam & quid iniùs venale habeat
tur inquirantur. Secundum, non normam,
cujus officio non virtus^s; sed recta ratio
fungitur., Verum Instrumentum seu me
dium juxta rectam rationem operantis
denotat. Virtutem, quæ non Numerice
vel specifice; Sed Generice accipitur, unica
hirundo non facit ver, ut potè vel fortitu
do, vel temperantia totam non facit pug
nam, adsit tota virtutum cohors^s. Opti
mam & perfectissimam: Hæc virtutis sunt
officia non specialia sed Generalia; Ita ut
quamvis ratione Existentiae virtus modò
perfectior, modò imperfectior sit; rati
one tamen Essentiae in suo genere quamvis
optima & ab omnibus imperfectionis
scorijs depurgata perfectissima manet,
In vita. Vitam hic intelligi assero mora
lem,

lem, quæ in vigore intelligendi, judicandi & rectè volendi consiliit, cui oppellitur mors in ejusmodi actuum privatione conspicua; ut in Theolog. (ex Epist: ad Tim: c. 5. 9.) qui viri servient mariti, qui pietati student vestram spiritualiter vivere dicuntur... Perfecta, Hæc requirit, præter maturitatem, continuationem actus, perfectio enim S. B. in instanti non absolvitur, qui semiboream vivit vitam vivit; Sed non perfectam, quæ in operatione eernitur continuatâ.

2. *Divid. in Theoreticum, quod ex veri contemplatione; & Practicum quod ex actione virtutis moralis fluit.*

Obs. In choro Philosophico maximè celebrantur duo illa, *contemplari* & *voluntatem informare*, quorum utrumq; suum intendit bonum, *Illud veri cognitionem: Hoc à virtute profectam operationem.*

Axioma.

2. *Datur actionum humanarum ultimus finis, quem S. B. vocamus. Terminantur actiones, detur E. aliquid in quo termi-*

terminentur, detur quod propter se expensus, & propter id cætera: Nulla res in infinitum progreditur, qui E. appetitus manus? Qui etiam frustrè esse datus, si nullibi assequeretur finem suum ultimum: Verum non mindus vulgare, quām verum est illud, *D E U S* & natura nihil faciunt frustra. Plurima nobis obtinunt bona, quorum aliquid Summum sit necessè est, cum unum propter aliud appetatur. Appetunt reliqua animalia suum finem, Quid ni ergo homo, qui animalium præstantissimus? Certè nemo animalium tam vesanus est, qui nullius gratiæ actionem, quod particulares operaciones ostendunt, suscipit.

2. *Formalis ratio Sum. Bon.* consistit in virtutis non impeditâ actione. Hæc homini domestica, hæc propria. Felicissimus habetur, qui vitia fugit, & virtutibus, virtuosè agendo, studet. Summum B. quod in suo genere perfectissimum, perfectum etiam in quo collocetur requirit; In censu rerum humanarum, actione virtuosâ quid præstantius? Res tūm de-

mūm perfecta judicatur, cūm in honestā
& delectabili consistit actione. Imme-
ritō E. collocari putatur, (1.) in Voluptate vel
Corporis; Cum illius etiam belluæ sint
participes; Vel Animi, quæ p̄sa non est
beatitudo; sed consequens signum, (2.)
In Honore, vel Meriti, est namq; Sum. B.
individua affectio; Non autem essentia,
& non per se; Sed propter virtutem ap-
petitur. Vel Signi, Bullæ n. faciem re-
fert, & cum ab aliorum dependeat nutu-
diu persistere nequit. (3.) In Divitijs,
quæ expetuntur propter usum, quem si
secum non vixerint, quò plura possides,
eo plura cupis quò plus sunt potè plus sitiun-
tur aquæ. Fluxæ sunt facileq; tolluntur
divitiæ, S. autem B. propter se expetitur,
seipso (*ut de Affect. ostendetur*) est contens-
tum, constanterq; manet. (4.) In Ideâ
Platonicâ; Cum lateat, quid per eam in-
tellexerit, illud authori reliquo; Ex inspe-
ctione tamen idearum non fluit practi-
cum, quale hic quærimus; Sed Theore-
ticum. Cæteræ opiniones de S. B. essentiâ
leviores sunt, quam ut dignæ invenian-
tur

tur refutationis ventilabro, instar flocci
cum ipsis ventis amoventur, certe adni-
tilantur.

3. Summum B. civile cadit in hominem
in hac vita. Solonem rogo impositum ex-
clamasse ferunt, quod nemo ante mortem sis
beatus. Verum de Externis non internis
animi bonis sapientem, cum valgo, ser-
monem instituisse certum est; Dicitissi-
mum illum Cræsum calamitatibus exposi-
tum esse (cui aliquando dixit (ut ht. Laërt.)
beatum te non dixerò antequam hanc vitam
absolveris) innuisse mecum judicant histo-
riæ. Quid mortuos felices dicis? Neque
unt secundum virtutem operari. Si post
mortem, quod in vita felix fuit, aliquis
beatus dicitur, rectè etiam ante mortem
felix salutatur. Ut ut largiar vitam
humanam calamitatum esse plenissimam;
Non tamen adducor ut omnem felicita-
tem tollam. Dist: inter felicitatem omni-
bus numeris absolutam, & Qualemcumq[ue] pro-
fatione fragilitatis humanæ, Illam non
verò Hanc, datur etenim virtus & virtutis
operatio, in hominem cadere meridie est

clarior. Sum Bon. quò ad *Essentiam* in
specie humana reperiiri oedi probatum.;
Quò ad *existentiam* in individuis id ostendere difficultius est. Licet haud sàpè cum
verè prudentibus nobis conservudo sit;
licet perfecta virtus rara sit, tamen eo non
tolitur, sed innuitur.. Mican in *Abra-*
hamo, Iacobo, Iosepho, Gustavo M. & alijs ci-
viliis felicitatis exempla.. Si negaveris
S. B. in individuo acquiri, determinatum
iustuleris actionum humanaarum finem.
Finis speciei, individuis, vel certe qui-
busdam, acquiritur; si non, tūm nescia
quid appetere debent, in infinitum ruerint
actiones. *Monitum.*

Cum vivo tingat Virtus certoq; colore,
Quid fluxum sequeris? Candida quare **B O N A**,
Offert quæ remanent calathis tibi lilia plenis,
Accipe, quò **F E L I X** vivere tute queas.

M E M B. II. *Affectiones Sum. B.*
Essentiales sicut & Accidentales seu Comu-
nies cum proprijs immediate sequen-
tibus in aprico circumducit.

I. AFFECT. ESSENTIALES
(*Essentiale non constituens, sed consequens in-*
tellige)

tellige) sequentibus declaratur axiomatis-
bus: *Summum B. est* (1.) *Divinum*, non
per insulam nōm, sed per conditionem la-
boris. Virtutem posuere Dij sudore
parandam, & post D̄Eum ipsius fructione
nihil dignius. (2.) *Perfectissimum*, non
absolutē, sed in suo genere; appetitum
maxime movet reliquaq; huius gratia ap-
petuntur bona. (3.) *Sibi sufficiens*; Est
perfectissimum, cui addi nihil potest. Per
hanc media, quō ad *existentiam* & instru-
menta non fugit; sed quō ad *Essentiam*
recusat. (4.) *Domesticum* & *proprium*,
tūm quia soli homini competit, cūm quia
id ab alijs petere non cogimur. (5.) *Ho-*
norable, quōd perfectiss., & reliquorum
bonorum existat principium. (6.) *Sta-*
bile & *fixum*; Non absolutē, quōd nullo
modo possit perdi, & ex felici infelix fieri
queat; Verūm comparete resp. citò flu-
entium, quā ut habitus virtutis vel non vel
difficilimē moveatur. (7.) *Factens hu-*
minem quadratum. Hoc qui possident
non ut ventilogia cuivis parent vento;
sed in quāvis fortunā constantes manent,

adversa non franguntur, secundâ non efferuntur. (8.) *Commune omnibus s[ic] hominibus, non ratione possidendi; actu enim ab omnibus non possidetur;* Verum ratione potentiae, cùm à singulis virtutis studio parari possit &c.

2. AFFECT. COMMUNES
sunt instrumenta viro bono commoda, ut facilius secundum virtutem valeat operari.

Observ. Ita dicuntur; cùm non tantum beatis; quin & sceleratis, qui spe felicitatis destituantur & in luto visiorum indies voluntur, conveniant.

3. DIVID: in *Internas*, quæ vel *Vite*, ut *Libertas* quæ potestas est ubiq; & quovis tempore actiones virtutis exercendi; *Huius* opponitur *servitus*, cui adjungitur *Captivitas*: Vel *Corpois*; ut *Sanitas* consistens in bono temperamento & membrorum concinnâ conformatione, unde *Pulchritudo*: Et *Externas*, quæ vel *Possessionis*, ut *divitiaz*, vel *Dignitatis*, ut *honores*, externi dicti honorati, non honorantis. Hisce bonis *Amicos*, quibus (ut dicit Guccius) una anima in duobus corporibus, superadde.

4. PROPRIA immediate sequentia

tia, sunt C O N S Cientia Bona, quæ est no^t
titia (non innata sed acquisita) & recorda-
tio rectè factorum & cogitatorum.

Obs: Bona, (per moralem, non trascen-
dentem bonitatem) dicitur à (1.) Rectâ ra-
tione & lege etiam Dei ut normis, qua di-
scrimina honestorum & turpium præ-
monstrant & advehunt. (2.) Objecto, cir-
ca recte cogitata, dicta & facta versatur.

(3.) Possessore seu subjecto, quod est vir
bonus. (4.) Effecto, animum hominis
quiete donat. Hæc est quæ famæ men-
dacia ridet; Hæc murus est æneus; Hæc
hominem exhilarat, Hæc lætificat.

5. Et VOLUPTAS est boni (vel
bonæ actionis ad finem productæ) quod à bono
amatitur complacentia.

Obs. Intelligitur hic Voluptas HONESTA
quam vir bonus ex actionibus percipit su-
is, quam sola delectatur; Et HUMANA;
Homini quippe propriè laquendo com-
petit; Homo enim est qui, quando se-
cundum virtutem agit, non potest non
sibi ex animo gaudere. A X I O M.

1. Sum. B. gradus recipit. Virtutem

in hoc clariorē in alio obscuriorē esse non
multū dubito; Ita S. B. quod virtute,
ut medio, acquiritur; Verūm hoc tū pro
ut inest & ratione subjecti; Non prout est
& ratione essentiæ; sic enim semper est
perfectum, semperq; sibi simile, ut de suā
perfectione nihil remittat.

2. *Bona corporis & fortunæ ad Sum.* Boni
splendorem haud parum faciunt. Hic Stoici
suum vexillum erigunt & ad certamen
animum intendunt. Afferunt pro levo-
ritate suā solitā S. B. non tantū hisce curere
posse; quin imò illa non esse vera bona. Fal-
lam ip̄is dimidiam do. Et (1.) Illud lau-
gior, dum S. B. intelligitur actus Essentia
sibi sufficit & clarum æternumq; habetur,
hæc fluxa sunt; interim ratione Existens
etæ ceu instrumenta requiruntur, & ut fa-
cilius & splendidius exeratur faciunt.
Sanitas (*Hornejus*) mulsum facit ad S. B.
licet rem totam non conficiat. Sciffo uelo
(*Seneca*) navigat magnus gubernator, non in-
ita bene ut infraeo: Opibus sublatis, animo
viri boni non frangitur; Verūm multæ
impediuntur actiones honestæ. Morbus,

ne in acie pugnet fortis, honores appetat
m̄gnanimus, impedit. (2.) Circa Hoc,
de obtinenda victoriā nullus dubitans.
velito. Virtus nihil nisi eo, quod bonum,
indiget, hæc autem ut instrumenta requi-
rit, quid E. bona esse inficias ibo? Opes,
honores, sanitatem &c. S. pagina multo,
ties dona Dei appellat, & idenidem justis
pollicetur; omne autem donum Dei bo-
num esse, sine errore non dubitatur, ne-
dum pertinaciter negatur.

3. Amici ad felicitatem h̄ud parum fa-
ciunt. Cedo quis esset rerum prospera-
rum effictus? Quæ secundæ fortunæ
gaudia? Si homo ijs, cum quibus ejus-
modi communicare posset, esset destitu-
tus? Sunt certè in rebus prosperis ad con-
victum, recreationem atq; exercendam
beneficentiam multūm necessarij. Imò
hisce merito benefacimus; Cùm

Extra fortunam est quidquid donatur amicis
Quas dederis solas semper habeois opes.

(ut Mart. canit) in adversis quid magis re-
quirimus quàm hos? Hi sunt qui solati-
um, qui auxilium supeditant. Quo pacto

B s eos;

Cos tibi comparabis, perquisis? Virtute
abunda, eorum eris dives'. En! Officio
& fide parantur amici (Sal. in Bel. jug.)

4. *Animus noster modò Rex, est modò*
tyrannus. Verba hæc Seneca sunt, quibus
Bonæ conscientiæ tranquillitas, & male men-
tis axietas ostendī potest. Ut Rex bonus;
Cùm nihil nisi justa & honesta intueatur,
nulla turpia imperet, nulla sordida, nihil
timet: *Tyrannus* verò, cùm nulli bono sit
intentus, cùm mali cupidus, cùm sit deli-
catus, cùm ab omni honestà actione va-
cuus, motum vel rei minimæ formidat;
Sic Conscientia recti colossi instar immobi-
lis perstat, Hæc adversariorum contumie-
lias superat, Hæc malevolorum arietes
frangit, Hæc etiam vires corpus habere facit.
Conscientia verò mali è malis quæ manat a-
ctionibus pulpitat assiduò flagitiosa metu.
Confessus est monstrum illud Nero, se ma-
ternâ specie agitari, se verberibus furia-
rum vexari, se telis ardentibus peti. Plut.

Monitum:

ES Dives, famis, tua sunt sat membra Venusta,
Est tibi multus bonos liber & esse cupis;
Hæc virtute cluas, fac MENS sit conscientia recti,
Hæc faciunt FELIX quod miser ipse sic.

FASCICULI ETHICI,
SECTIO TERTIA.

Virtutis Causas & internum ejus Ob-
jectum in campum provocat, Cujus Et
MEMBRUM I. Causas habet.

I. CAUSA virtutis Efficiens (1.) U-
niversalis D E U S, à quo, ut saluberrimo
fonte, omne bonum fluit, virtus autem
bona est. Si Deus nobis non succurrit,
in trivijs versemur & vitae hujus tramite
fallamur.. (2.) Particularis & quidem
Principalis immediata, (mediata est intellectus
practicus) est bonarum actionum fre-
quens exercitium.. Una hirundo non
facit ver, ut acquiratur in gradu perfecto
virtus (sicut omnis habitus acquisitus)
crebetrimis opus est actionibus'. Enī
Virtutis introducenda Actiones causæ sunt,
introductionē Effectus'. Minus autem princi-
palis interna bona indoles, quæ huic nego-
tio plurimum attulerit momentū. Parum
aut nihil facies invitā Minervā. Exter-
na, honesta Parentum educatio, & fide-
lis præceptorum informatio. A teneris
afflue.

affeſcere multum eſt. Remota censetur Temperamentum, ad inclinacionem aliquid, ad complementum nihil faciens.

2. F I N I S Cui eſt homo, Cujus abſolutè ſummus, cum efficiente idem eſt, D E U S Deiq; gloria, omnia ab uno, ad unum omnia; In ſuo genere ſummus S. B. ad quod per virtutis tramitem homo duicitur.

3. M A T E R I A virtutis propriè di-
cta & ex qua nulla eſt; Eſt enim accidens,
In qua ſeu ſubjectum ſi quæris Denominati-
onis, tibi obviā ibit hono; Si verò in-
haſionis, appetitum rationalem, (ad sensi-
tivum quidē referri potest, ſed non ut adjun-
cta inhærentia, niſi velis absurdè eam brutis
attribuere) invenies. Circa quam ſeu ob-
jectum ſi veneris, inspice Memb. ſeqv.
Internum habebis affectus (qui hic rectè eti-
am inferi poſſent) Externum circa singulas
virtutes reperies.

4. Cum virtus materiā propriè dictā
non vediatur, eam quoq; verā FORMA
indotam eſſe non eſt quod opineris: For-
ma tamen vicem ſupplet, ſi Abſolutè conſi-
gera.

deratur, congruentia rectæ rationis, Res
spectuè honesta mediocritas: Quæ dex-
tre examinata pari passu ambulant.

Axioma.

1. Sedula ad virtutem informatio non est
negligenda. Qui vult ut liberi sui in ho-
nestatis tramite feliciter progrediantur, &
in confinia vitiorum non præcipitentur
ab incunabulis eos in templum virtutis se-
cum ducat, sit ipsis ipse norma, ad quam
tutò suas actiones dirigere possit. Cu-
retne sibi dicatur, dum ipsos ad virtutem
hortatur, quod dicit matri suæ, monenti
ne retro repat, cancer Æsopicus, faciam
mea mater site idem priùs facientem vi-
dero. A malorum confortio eos arceat,
ne, ut dum spectant oculi lœsos lœduntur ipsis,
malis eorum moribus tinguntur. Fac
sectere bonos si bonus esse cupis. Credat na-
turalem inclinationem virtutem acquirens
dam adjuvare, sublevare; Sed ei non
sufficere; ad vitia enim prona fuerit, si
ipsis detur solutis repagulis huc illucq;
discurrere. Licentia vires nacta, nihil
non sibi arrogat. Optima ingenia pro-
pensa

pensa ad decus & gloriam, si desint qui excolant veluti fœundissimi steriles sunt agri. Nasci vulgare est, bene institui altera vita est, eapropter plus se debere præceptoris, quam patri confessus est Alex. ille Magnus. Sterilia ingenia haud raro, ut exempla nos docent, fructus ferre didiceret; Fertilia vero lappis & tribulis, per incuriam, facta sunt obnoxia.

2. Virtutis subjectum est Voluntas. Vir-
tus cum brutis homini non est communi-
nis; Esset si in appetitu sensitivo reside-
deret. Voluntati omnino, cum sola ea,
junctum sit, quod honestatem, quam ne-
scit appetitus sensitivus intendat, intendit
virtus. Ratio quod honestum; *Sensus*
quod jucundum & suave, quæ interdum
in honesta, bonum, iudicant. Ubi stabu-
latur electio, ibi etiam **virtus**; cum sit,
ut videbimus, habitus electivus. Ut spe-
culativæ obscurato intellectui, ita vo-
luntati morales virtutes medentur; undè
recte concluditur esse virtutem moralem
in voluntate. Concedo etiam quod
certo

certo modo, mediatè sz. in appetitu sensitivo hæreant. *Monitum.*

Qui cupis excelsum virtutis visere collē,
Oria derrecta disce labore frui.

Ostia virtutum vigilans Numinis servant.

Hos qui non vigilant spernere crede solent.

M E M B. II. Affectus inspici- enti subjicit.

I. AFFECTUS sunt motus appetitus sensitivi, exorti in corpore ob notitiam objecti, vel boni, quod prosequitur, vel mali, quod fugit.

Obs. In adyta affectuum penetrare eorumdemq; naturam intimius speculari, non est huius fori, nec fert instituti ratio. De illis hic agendum est quatenus vel trax no rationis reguntur, vel illud excutunt, & sic opus habent capistro, quo in rectam viam reducantur.

2. Oriuntur Affectus sequenti modo. Si objectum bonum fuerit nascitur *Amor* quem sequitur *Desiderium*: Si malum *Odium* comites habens fugam & adversationem. Desiderio & fugae junguntur *Spes* & *Desperatio*, ab illa *Audacia* quam excipit *Ira*, ab hac vero *Metus* fluit. Agmen claudunt *Gaudium* & *dolor*. Sic amorem in Concupiscibili & odium in Irascibili omnium affectuum fontes esse cernis.

i. Affer-

Axiom.

2. *Affectus non sunt simpliciter mali, & radicibus extirpandi.* *Affectus natura malos esse opinio Stoicorum est, sed erronea.* Cūm DĒus parentes erga filios, filios erga parentes, maritum erga uxorem &c. laudabili amore tinxit; Cūm natura, quæ sapientissima est, nos multis laudabilibus affectibus donavit; Cūm *ira* sit eos fortitudinis; Cūm *amor* proximi sit fons liberalitatis; Cūm *odium* turpium honesta promoteat &c. Cūm lex Dei amorem in parentes & proximum præcipiat; cūm spem, fiduciam & gaudium velit; Cūm dicatur DĒus iraci, misereri, odiſſe: *Quid affectus penitus damnas?* *Quid bonitate naturali carere putas?* Aliud est dicere affectus esse bonos & malos moraliter, quod concedo. Dum imperio rationis parent boni, dum refragantur & solutis repagulis huc illucq; ruunt mali sunt. Aliud diceret eos malos quæ *Affectus*, quod allatis duobus rationibus nego. Cūm boni sint affectus, ut extirpentur non est quod largiar. Si tolluntur, tollentur virtutes, quarum sunt

Obje.

*Objectum, quo remoto, removentur res
ipsa cuius est objectum, Taile colores
sustuleris visum. Non possunt tolli, Sen-
su caret qui affectibus est vacuus & nullā
re afficitur, cunctis autem animalibus
sensus dati sunt; Cui inest sensus, inest
quoq; dolor & voluptas'. Cedo Stoicis
quod sapiens in TAURO Phalaridis constitutus do-
lorem vincat, aut non curet, quod non sentiat
nimis quam magnifice dictum est. Cum
extirpari nequeant affectus, teneantur sub
jugo rationis, animi imperio corporis servitio
magis utamur & victores fuerimus'.*

2. *Affectus sunt in anima sentiente.*
Hic iterum sibi sapiunt Stoici, qui affectus
animæ rationalis adscribunt eosq; ad vo-
luntatem pertinere asserunt. Cadunt
affectus in bruta; nobis invitis haud ratiō
oboriuntur; Cum commotione spiritu-
um & sanguinis fiunt. Quid cum brutis
commune habet ratio? Quid in viti vo-
luntati advenit? Quæ motio mentis pri-
mò (ut intelligens sine organo corporis cognos-
scit; Ita etiam sine ejus passione appetit) cum
motione corporis sit? Concedo contingat

*eos ab appetitu rationis cieri, remotè sz. & me-
 diante phantasiā, Verūn aliud est (ut di-
 cit Hornejus) à voluntate suscitari; aliud in
 voluntate residere.*

*3. In hominis potestate est affectus regere.
 Cūm naturā insint affectus, magnam vim
 eorum & potentiam experimur, imperi-
 um detrectant, identidem res novas mo-
 liuntur, ut maximi negotij res videatur
 eos coērcere. Interim eò eorum non
 assurgit imperium, ut regio titulō ratio-
 nem non dignentur.. Illa ipsa Regina
 est, quæ potest eorum conatū retundere,
 quæ potest approbare, quæ potest ipsis
 cūm vult habenas relaxare, cūm vult ar-
 etiūs imponere. Servus est qui hisce, cūm
 teneatur, ut dicit Nemonax, imperare non
 potest. Liber est qui rationi servit, qui rati-
 oni se subjicit. Esto E.*

Mouitum.

*P*ELLÆUM Juvenem superas, qui bella gerendo,
 Qui vincis fortis quovis in orbe viros:
A F F E C T U S supera si vis modò fortis haberi,
 Hos qui non subigit, non beatè fortis erit.

Memb.

*M E M B. II. Adjuncta & Princ
cipia Actionum humanarum sub suâ
turmâ militare facit.*

Actionem virtutis Efficientem esse Memb. I. h. secto.
Pos. I. nes decuit. Cùm autem ex quavis actione
non oritur virtus, sed honestâ; Nec à crebris simpliciter,
crebris etiam actionibus acquiruntur virtus; Sed à er-
bris quæ mediocritate mensurantur & recta rationis de-
cempedâ. Atq; cùm quedam Actiones primâ facie, ut
laude dignas, se offerunt, diligentius tamen examinata
et definita deprehenduntur, ut rectum de illis feratur ius-
dicium, è re fuerit de earum Aduictis & principiis
altius inquirere.

I. Actionibus accidit (1.) IN VI-
TULM undè Actio invita, quâ quis aliquid
designat, vel Violentiâ adactus, hinc fluit.
Violenta, cujus causa externa est, ut ei agens
vel patiens nequeat resistere; Sed interdum
tantum loco instrumenti sit, (ut dum fur
in carcerem trahitur, vel ad suspendium
rapitur) Vel Per ignorantiam, undè initia
ducit Imprudens, quæ ab agente ignaro vel
inconsiderato proficiuntur & ob admissum pec-
catum subsequentem habet paenitentiam. Ut
dum OEdipus nescius patrem occidisset
& matrem uxorem duxisset, facti ipsum
paenituit, (2.) VOLUNTARIUM

undè Actio voluntaria, Cujus principium
est in ipso agente & singulas circumstantias
sciente.

2. Principiorum Actionis Volunt. (1.)

EST CONSULTATIO, quæ est diligens
mediorum, quibus ad finem pervenitur, in-
quisitio. Objectum hujus sunt negotia
humana; unde de æternis, de naturali-
bus, de præteritis frustrà consultaveris^s.
Hic de certo eris solitus scopo, hic tibi
curæ sint media quaç; facilima, quaç;
optima, quaç; honestissima. Hic impossi-
bilia exulant.

(2.) ELECTIO est
præmeditata appetitio eorum, quæ in nostra po-
testate sunt & à nobis fieri possunt. Filia hæc
consultationis est; Differt tamen ab eâ
Objecto, illa intellectus est, Hæc Voluntatis;
Tempore illa præcedit hæc sequitur; Et
Materiâ est illa incertorū, hæc manifesto-
rum.

3. VOLITO, quæ est boni
cum ratione appetitio. Hujus Objectum re-
vera bonum est, si is qui vult bonus est;
verum bonum, si malus, apparens; nemo
enim sanæ mentis malum quæ malum ap-
petit. Norma, ad quam decet voluntatem

diri-

dirigi, est rectaratio. Hic non Physice pro
actu primo, sed Ethice pro actu secundo
accipitur.

3. Ex hisce erit Lliberum Arbitrium, quod est facultas hominis, quâ voluntas pro libitu secundum intellectus judicium, quid vult & non vult. Axiom.

1. Datur Actio mixta. Ejusmodi Actionem in quâ & invitum & spontaneum concurrunt dari certum est. Interim tamen ab hisce non habetur distincta; Et cum à Circumstantijs & fine plurimum aestimetur actio, spontea merito dicitur; Sic exerto incendio destruuntur domus aliqua, ne tota civitas in favillas redigatur, Attende. Voluntaria est quâ finem respicis; Invita quâ spectatur simplicitè.

1. Quævis ignorantia non excusat. Naturam ignorantie dum inquirimus, non esse illam uniusmodi quivis comprehendit. Alia est ea quæ subsequentem non habet pœnitentiam; Alia quæ habet. Illa non excusat; quippe cum errat sui non pœnitentia agentem, judicium est eum præter animi sui voluntatem non fecisse. Hæc veniam

*E*s remissionem, cùm contra se habeat mere-
tur. Alia Universali, aliás J U R I S, qua
est, cùm ea ignorantur, quæ unusquisq; ante-
quām suscipitur actio, sciat. Dicitur à Phi-
losopho Affectata, Supina & Crassâ, à
Keck, ignorantia finis². Alia FACTI,
quâ circumstantiæ (in quibus totius rei
cardo vertitur) singulares ignorantur, quas
agens ante adeò bene non potest præcavere.
ILLA factum invitum, excusatione in-
digna non reddit; Potius enim perversi-
tas, quâm ignorantia peccati causa est,
Hanc E. qui prætendit castigandus est, ne
ll. pro campanâ pistillo carente habean-
tur. Hæc autem excusat, vel mitigat.
Circumstantiarum (quas enumerem non
fert brevitas) Ignorantia factum, reddit
invitum; Quia voluntas agentis per eam
impeditur, aliud namq; volebat agere
quâm agebat. Hæc autem ut factum
excusat, requiritur, ut circumstantiæ uni-
us aut plurium careant dolo, ut culpâ no-
strâ non fiat, ut factum sequatur dolor.
NB. Qued Ignorans agit quis, quandò quid agat ignorat;
sed actionis male ipsa ignorâtia causa nō est: verum aliud
quidpiam quod ignorantiam invexit; Sic Ebrius qui
agat

agit ignorat; Verum ignorantia patrati facinoris causa non est, sed ebrietas, per quam ignorantiam sibi paravit, non meretur veniam; Quod per ignorantiam quis agit, cum ignorantia actionis sit causa, & si comitem habuerit, paenitentiam excusabilis est.

3. *Ex solo fine bonitas Actionis non estimatur.* Hoc dum affirmant Iesuvitae, ad canonem confugient illum, *Actione à fine specificationem trahit*; sed quid contenti sunt Bonitate Partiali? Cùm requiratur totalis? Bonum ex integrâ causâ existet, ex defectu vel minimo surgit malum. Ad bonitatem operis requiruntur. (1.) *Objectum honestum*, de re in honesta nihil bonitatis speratur. (2.) *Media Licitâ*, de illicitis nihil nisi vanum eliceas. (3.) *Finis bonitas.* Contingit omnino quod bonum ratione Medij & finis, ratione objecti interdum sit malum; Ut cùm quis Efurienti panem veneno infectum porrigit; Insuper Bonum Resp. Objecti, sit malum Resp. Medii; Ut elemosinam dare, si per vim quæ clargitur proximo abstulit; Vel si recte possideat, & inanis gloria gratiæ donet, malum sit ratione finis.

4. *Nemo vult nisi quod bonū esse existimat.* Omnis finis rationem boni induit, omne autem quod appetitur rationem finis obtinet. Insanus omnino est, qui in malum

fertur, certè nisi, quod sibi conveniens⁹, nullus approbat, ne dūm vult, nisi quæ bona sunt vel reverā; Vel bona tantum apparet, verum bonum, in quo suspicienda honestas micat, boni, in quibus dominatur ratio, appetunt. Vitiorum autem mancipia, quæ affectibus parent, malum, non tamē nisi sub specie boni, inhiant, desiderant.

3. *Voluntas in rebus civilibus & libera.*
Possimus in talibus quæ nobis placent facere; spernere aut acceptare quæcunq;
nobis objiciuntur possumus⁹. Consultare, eligere, nolle, velle, undē habitus vir-
tutum & vitiorum, in nostro arbitrio sa-
rum est, & potestate. Quod cogi nescit
recte liberum dixeris⁹. Voluntas non po-
cessit cogi; (Actum ejus non imperatum, qui
ab alijs potentijs impellitur, quamvis hic
etiam minus propria sit coactio: Sed Eli,
citum, qui in ipsa voluntate elicetur, intel-
lectum volo) ipsi quippe nemo domina-
tur. Recte dicit Lipsius, Nulla vis exter-
na me regat ut sentiam quod non sentiam:
Mascula hinc vox illius Indi ad Alex.
Citius

tius lapidibus vocem eliceas, quam nos cogitare
facere quod nolumus. Non vixit, non vivit,
non vivet, qui ea nos facere adigat, quæ ani-
mus non decreverat. Si libera non esset vo-
luntas frustâ ferrentur leges; Frustrâ
bonis proponerentur præmia; Frustrâ
erigerentur informationum trophæa;
frustrâ malis præscriberentur poenæ, Fru-
strâ imò immerito punirentur flagitious;
Cùm quod agant ipsis liberum non sit.
Movetur, dicas, ab intellectu? Fateor quod
ad specificationem, cùm cœca sit, illam illu-
strandam esse; Nego quod ad Exercitium
Actus sic enim nullo alio movetur.: Li-
ceat prævia sit cognitio; Conditio enim
tantum illa est, quæ appetitionem ipsam
non efficit. *Monitum.*

NObis cùm liceat volumus quod flectere passus,
Semper erit curæ, Regia castra sequi.
sic de VIRTUTIS recto non tramite flectas;
Fac vitium fugias, optima quæq; velis.

FASCICULI ETHICI.

SECTIO QUARTA.

Inæstimabili auro quæ fulget, Virtutum
Phalangem brevissimis describit lineis.

M E M B. I. Virtutis Naturam in Gerere adumbrat.

1. **V**IRTUS est habitus animi quo
informatur (Mens. sz.) ut verum rectè cognoscat, & bonum constantè eligat faciatq.

2. **D**ivid: in INTElectualē (quam
suis locis servo) Et MORalem (huic hic
hæderam suspendo) quæ est habitus Electi-
vus in mediocritate consistens, finita quò ad
nos prout vir prudens eam definiverit. *Vel*
(ut Nobil. & Consult. Præcep. Michaël
Gyllen Stålpe eam clarè definit,) Est prom-
ptitudo agendi in hominē secundum honestati
normam, quâ omnibus affectibus tale injungi-
tur moderamen, ut optimus, qui in hoc mundi
haberi potest, status obtineatur. Cuius cùm rati-
onem in Coll. Eth. Disp. 3. Th. 6. dexterim red dat; (qui
omnino videatur) iure pro optimâ & clarissimâ retinatur;
Interim ad Alteram Arist. Antiquitatem suspiciens
breviter.

Obser. (1.) GEN. est Habitus quippe
pluribus actibus parata nos promptos ad
honestè agendum reddit. Potentia; cùm
insit à natura, non est: Non est Affectus.
Illi enim interdùm perturbamur.; Su-
perest E quòd sit Habitus & quidem Ele-

ctiv

divus; Cetto enim suscipitur consilio &
liberam requirit causam (intellige Electio-
nem Perfectam, non imperfectam) Hoc virtus
tem differre facit, & ejus actionem, ab acti-
onibus brutorum, coactis, temerarijs, fortuitis,
invitis, ut & habitibus intellectualibus & cor-
poralibus. (2.) D I F F. seqv. verba ha-
bent, quæ in hâc cœu obscuriora in poste-
riori commodè quasi declarantur.. Cau-
se virtutis præcognitæ sunt.

3. *Divid.* Vel *Gradibus* (*Ratione Esse-
tiae* virtus hic defin. extensionis & remissio-
nis expers est; Non *Rat.* Existentiæ &
subjectorum) in *Imperfectam*, *Perfectam* &
Eminentem. *Vel Objectis* in *Pietatem*, quæ
in numinis divini cultu, Et *Probitatē* in di-
lectione proximi, quæ perspicua est; Hæc
Divis. fundatur in distinctione decalogi.

4. **VITIUM MORALE** est ab-
erratio à moribus, quâ contra naturæ legem &
rectam rationens vel in excessu vel in defectu
peccatur. **A X I O M.**

1. Virtutis hâc in vitâ homo capax est.
Ornatus est homo rectâ ratione, ad cuius
unius trutinam se diriget, quam examinis sui

normam & obrussam (Lipsius) habebit; De-
coratus est potentia honeste agendi, quid
virtutis capacem negas? Potest, ut ante
edocti sumus, S. B. bear. Quid ni etiam
consequentis & medi; particeps sit? Cum
opposita circa ide n habeant fieri, & vitijs
obnoxius sit, quid ni etiam virtuti? Vivas
ne virtutum imagines passim vides? Ob-
scuras reponis. Obscura imago etiam
imago est, imo qualdam fulgere nequic-
quam negaveris. Vanas arbitraris in-
formationes & institutiones? Essent pro-
eui dubio, imo & leges vanæ, cum nobis
authores sunt, ut bonum arripiamus &
malum fugiamus; Quid bonum sectetur,
nullius nisi malū capax? Eja!.

2. *Mirabiles merej, divini sunt vitutum
Effectus.* Hæc contra Sirenum cantus no-
bis amuletum promit; Hæc contra fortu-
næ tela ancili cœlo delapo nos tuetur.
Hæc tanquam effuso flumine cupidita-
tum flamas restinxit, licentiæ audaci-
am frangit, temeritatēm reprimit. Fa-
cit homo durioribus negotijs enitescat
dechivem facilitatem adspernetur, faci-
ardu-

rduum laudis magno sudore adnitatur.
fficit ut temporum injurias nesciat, ini-
itorum insultus rideat, in secundis, in-
dversis colorem non mutet. Cùm au-
em tanta non sit virtutis (Excell. Fre
n in Ded. in Compl. in Curt.) quanta vicio-
rum; Tibi curæ sit, ut ejus seges uberrimè
n mentis tuæ agro crescat, quò tandem
e cado amplissimo optimi saporis vinum
aurias'. Nitamur summâ ope, ne de-
rduâ, verum juondâ, virtutis viâ, in des-
via vitiorum flestamus, præcipiterur.
Hanc ut teneas viam, ab extremo, quod magis adversa-
ur, maxime declinâ; Virtus quæ naturam sequi viden-
& ut suffoca, extingue; Appetitui resiste; Voluptatem
neglige, venerem despice, Etsi ut dicit Horat. Eruenda
cupidinis pravi sunt Elementa, tutus eris.

3. Introducti virtutis habitus certum si-
num dari potest. Multus hic est Philosophus
bi 2. Eth. 3. peculiarem de eo signo tractatum
format. Scito autem si cum jucunditate,
cum voluptate animi, si facile prompteque
quod antea difficulter fecisti & cum do-
bre, facis, benè tecum agi, formosissi-
nam illam virginem virtutem sat firmo-
cœxu tibi adstrinxisti.

4. *Vitia etiam Ethicae sunt considerationis.* Novimus (Dithm. in Syst. Els. de Vir. in Gen.) virtutum nomina multorum sæpè vitiorum velamenta esse. Proverb. Svet. En grym och svart färga öfverhöljes esom offast medh en hwiji Mantel. Novimus mala bonis esse vicina, ne ergò ad virtutis portam navigans, in vitiorum Scyllam aut Charybdim incidat, ne in Scopulos impingat & naufragium faciat, eorum naturam & situm sciat necessarium est. Agit Eth. de Virtutibus, Quid nō & de Vitijs, si non per positionem; attamen per remotionem? Cognitâ virtute confusè quidem noverit vitium; Non tamen a distinctè. Monitum.

Est Mundus Pelagus, mortalis navita quisque:
Est Virtus Portus, dat Vitium Scopulos
Carbasa sic vertas, fugias quo ritè Charybdim,
Et tandem tutus littora tuta petas.

M E M B. II. Quæ familiam ducent Pietatem & Justitiam in conspectum dat.

1. **P I E T A S** est virtus DEUM religiose ritèq. colendi.

Obs. Talis hic intelligitur Pietas, qua nostra

nostrâ industriâ acquirî potest; Non quâ
dêm consumatè ut nos salvet; sed ad quos-
dam existendi gradus, atq; qualis hic quætri-
tur. Ex visibilibus namq; mundi invisi-
bilem DEum naturaliter cognoscimus,
unde nobis inferre licet illum esse cole-
dum. Hæc cum reliquis virtutibus S.
B. civile finem agnoscit, & ut illum con-
sequamur haud parum facit, & quidem
principaliter, quid ergo curemus, pro ut
hic cōsideratur, quò per accidens tendat
Ethnicam pietatem hic intelligam infers, at
illa peccatum est. In fero Poli quod sit
adsero, nego in foro Soli. Proximum
colimus, quid ni E. Sumum illud numen?
Mundanos Dominos suspicimus, omni-
nò etiam suspiciamus cœlestem.

2. Objectum Internum, est appetitus co-
lendi DEum; Quem homini inesse ex ipsis
Gentilibus evincere possum; quām sunt illi pro-
ni ad effingendum varios modos colendi Deum,
quām seduli! Externum DEUS ipse.

3. Opposita, quæ nomine unius ve-
niunt Impietatis, quâ quis vel superstitione ni-
mis, novos modos DEum colendi com-
missi.

miniscitur, & alia, præter verè vivum Numen (quod tamen novit) fngit; vel Planè impius DEum omnino spernit neglegitq;. Hæc torrentis instar in omnem vitiorum paludem se infames præcipites dat.

4. JUSTITIA est promptitudo justè vivendo suum cuiq; tribuendi,

Obs. Cùm pari cum ipsa virtute passu ambulet, cùm universalem sub se contineat, per prompt. eam definitus & non per virtutem moralem, ne idem per idem explicetur.

5. Divid: in UNIVERSALEM quæ sub se virtutes continet omnes, & nihil aliud est quam obedientia erga omnes leges.

Obs. Certo tantum respectu, non auctem reapse differt à virtutum complexu, quia qui dūm respicit tantum alios, justitia; dūm in habente consideratur, Virtus dicitur.

6. Et PARTICULARREM quæ virtus Moralis est, quâ suum cuiq; de bonis & malis externis, tūm communibus meritorum habito respectu, tūm particularibus sine personarum intuitu tribuitur. Definit. rationem facile videris, & quòd sit Duplex, scilicet.

7. (1.) DISTRIBUTIVA, quæ in Divisi-

divisione, respiciens dignitatem personarum & equalitatem rerum, cuius quod suum est tribuit.

Obs. Habet hæc Object. Res externæ, (ut pbtē pecunias, honores, pagos, prædas, labores, vectigalia &c.) quæ inter plures dividendæ: Normam verò Proportionem GEometriam, que inæqualis est numerorum distantia; ut inter 2. 4. 8. 16. 32. Et (2.) COMM Utat va, que in contractibus & commutationibus personas non respiciens, eam servat equalitatem, ut id quo quis dignus accipiet. Obs. Agnoscit hæc Object, res contractibus commerciisq; obnoxias? Normam (non iudices hic excludi rectam rationem) autem P R Opere, A R I T Hmet., quæ exigit numeri æqualiter inter se distinçtum, ut 2. 4. 6. 8. 10.

8. OPPOT Just. In justitia in Excessu, quando alicui quod ipsi non debetur datur. In Defectu, quando quod debetur non tribuitur, tam in Distributione, quam commutatione. Axiom.

1. Externus cultus D E O planè non displicet. Deum (li et non ignorantia pure negationis; at tamen prava dispositionis) nescit, qui nusquam aliquam pietatis faciem penes se lucere facit, bestijs, imo truncis;

D

mul-

multò deterior est. Nescio nūm ullibi
Inernus Cultus, quo optimè noto, cum sit
omniscius, præcipue delestatur DEus, flo-
reat, ubi *Externus* nos expullulat. Si hunc
plane nihili haberet, frustrà in quibus pu-
blice Deo honorem delaturi sumus, tem-
pla erecta essent. Est fateor corporis o-
pus, sed eo nobis expedit mentis proges-
niem patefacere. Fugiemus tamen ni-
mias, quibus rasa cohors usq; adeò est de-
dita, gesticulationes'. *Genua flectamus*, ut
nostram humilem infirmitatē indicemus
(Piis pectoribus adeò sunt invisi, qui ad nomen I. Christi
instar statuæ ænæ immobiles stant; superbiæ spiritu eos
intus agitari, cum externos artus flectere non sint mem-
ores, sine causa haud coniicitur) *Manus complice-*
muss, ut cor nostrum omnesq; actiones ad
divina arrestè applicemus: *Eas elevemus*,
ut mens nostra ad ens maximā sublimē
erigatur, & quid non, quod superstitionem
non sapiat.

2. *Iuramentum admodum non est illici-
tum*. Ambigo nūm quisquam meram
quorundam levitatem non fastidiat, stant
comæ, horret pectus, ad tertium quodq;
verbum nomen Dei in vanum adsumunt,
eius

Ejus per nomen, per mortem vulneraque
Christi vanissimas suas vanitates stabili-
unt. Admoniti ne jurent, per idem ju-
ramentum se non jurasse jorant. Vanis-
tatem ejusmodi cane & angye pejorem
abjice, abige, prosterne. Et nisi necel-
sitate adactus, nisi testibus destitutus, nisi
insons juramento obnoxius non esto.
Curato ne nomina Dei sceleribus praeten-
datur, & laqueo impietatis irretitus &
ipse pereas, & alijs scandalo sis'. Obs. Per
Deos, per Hereulem more Ethnicorum Christianum iac-
rare non deceat.

3. In prenis erogandis observabitur justitia
commutativa. Hæc proportionem æq.
qualitatis, nescia personas respicere, les-
quitur. Merita examinat & præmiis
personas dignas afficit. Recte. Personar-
um non est habendus respectus. Normam, à
qua declinare scelus est, hic Ius Divinum
judicii ministrat. Non considerabis perso-
nam pauperis nec vultum potentis justè judica
proximo. Levit. 49. Regulam dat civile.
In judiciis acceptio personarum non est habenda.
Alias leges regulæ Lesbiæ similes essent
in utramque partem flexiles. Exempli gen-

tium propinantis historiæ, quæ testantur
Thebanos principes & judiciorum praesi-
des cœcos & auritos, Adiessores verò mas-
nibus mutilatos sculpi curavisse, probe in-
nuentes eos personas observatum nō ire.
Annon quidam (ut habet Dresserus) *Coloni-*
ensis Episcopus, judices qui aliquando personam
adversarij cuiusdam pauperis viduæ resfexi-
sent & inique judicassent, omnes, præter unum
qui compater ejus fuerat, cui unum reliquit
oculum, ut reliquos domum duceret, execrari
jussit, egregium justitiæ exemplum. Exs-
perientiam mihi opponis? Leges citas Sveci-
nas Cap. 18. Särn. B. medh wilie! & c. 11.
Dråm B. medh wåde? Per circumstan-
tias rem examina & mecum senties.
Fastigatur is cui callum vitia obduxere,
gravibus increpationibus excipitur antea
non pollutus vitijs, quamvis rei sint ejus-
dem criminis, est tamen æqualis poena,
plus hic verbis, quam ille verberibus comi-
movetur. Judicij immaturitas excusa-
biles minorennes, qui Svet. Osverme gal-
dicuntur, reddit. Observ: (l.) Mirum
non esse, quod hic circumstantia, quarum

Resp.

Resp. non prohibetur, quid faciant, (2.)
Accipi periculam vel substantialiter, vel
pro circumstantia factum non attingen-
te, quo ad hæc προσωληφια admodum
interdicitur, damnatur.

4. Non omnis qui usuram capit, illico in-
justus salutatur. Usuræ Mordaces quin tol-
lantur, & injustæ habeantur, nemo, nisi
ipia mancipia lucri, inficias it. Talem
autem, qualem hic (sz. id, quod pro usu alie-
næ pecunia, ad lucrosas negotiationes juxta vi-
gorem latè legis reportatur) intelligo, qui in
totum pernegat, vanus est. Cum hone-
stitate non pugnat; quippe naturæ & res-
cta rationi non repugnat; in usu cernitur
pecuniæ usus. Et res nostras vel per
nos, vel per alios justè augeri posse quis
judi et naturæ contrarium? Hac ratio-
ne & sibi & alijs, quod clarum prout pro-
fuerit. Usuras de extraneis petere & ac-
cipere diuinâ lege, Deut. 23. permisum
esse certum est, Quid E. omnem uitram
tollere satagis. Benefaciemus pro i-
mo, sed non ut damnum ipsius inde in-

D 3 dipi-

dipiscamur, à nobis enim ipsis charitas
incipiet. Æquum ne est, ut qui ex mil-
le tibi concessio, aliud mille lucratur, mu-
tuuo danti centum vel minus pendat? Ac-
cipit ille opimum lucrum. Quid ni partem
lucri, beneficij memor, retribuet credo-
ri? Nulla id lex prohibet, sed potius in-
jungit; *Contra Ius naturæ est, alterius damno lo-
cuptiorum fieri L. 10. ff. de R. J.* Exigit ne à nos
bis natura gratitudinem? Ex ipso mutuationis officio
aliquid expetendum esse, non est quæ iudices me cons-
tra regulam Christi dicentis; *Mutuum date, ni-
hil inde sperantes*, *Luc. 6. Tela dirigeres, Ex-
dictis enim aliud, æquus si es, facile collegeris.*

5. *Platonis dogma de communione rerum
benè constituta Resp. jure fastidit.* Ad as-
tum enim justitiae, qui est suum cuiq; tri-
buere, si aciem oculorum intendis, con-
tinuò cernes illud eversum. *Juxta Ana-
baptistarum delirium nihil meum, nihil tuum,
sed omnia communia.* Nescit sic suum
cuiq; tribui, nescit justitia, quæ est in solo,
quod sol in cœlo, in totum sublata, exerce-
ti. Nulli contractus, nulla emptio, nulla
venditio, nullum mutuum &c. quæcum
per ipsa stent regna & urbes, societatum

coagulum rectè appellantur.. Cernis ne
delirare cum Platone Anabaptistas? Quæ
proximi sunt ne attingamus, ne fundos
inhiemus, ne domos concupiscamus, ne
uxorem proximi abducamus, in præce-
ptis suis severè monet i)Eus, Quorūm
hæc si omnia forent communia?

6. *Actus justitiae in quovis legitimo statu
nobis sunt obvij.* Vicinos bello injustè non
pulans, nec ullā injuriā afficiens, subdi-
tos æquo brachio custodiens, bonis præ-
mia elargiens & malis pœnas &c. Cultor
justitiae audit Magistratus. Huie militant
Clerici dūm suo sufficiunt officio, admo-
nitionibus non supercedunt, scelera non,
ut muti canes, subticent, Sed instar tu-
bæ vocem extollunt, quod dicunt faciunt,
turpiaq; lucra cane & angve pejora fugi-
unt, deq; una fidelia duos non dealbant
parietes'. Hujus tub umbone velitant
Martis alumni dūm proximo non sunt in-
jurij, dedentibus clementēr parcunt, per-
tinaces debellant, & præmijs à præfectis
sibi datis acquiescunt. Hanc seqvun-
tūr *Aulici* veriq; ejus sunt pedilæqui, dūm

Regi dominisq; suis obediunt fidelitate de-
clarando, et enes favendo. Hanc Cyno-
litanam STUDIO SUS doctrinæ portum
cogitans, Præceptoribus suis dum obse-
rvarat, dum comil ionibz suis iustitie se nō
preferat superba molestiā tumidus, dum est
utriusq; gradus intuetur. Et sic in ea teris.

7. Sub una facie jus se nobis non offert.
Est enim (Ne opineris quod æquum æquo non
sit æquale; mentem intuere) Jus (quod est
ars æqui & boni (defin. Celso l. 1. ff. de just. &
jur.) seu norma agendorum & fugiendorum;) Aliud D I Vinum, suæ quod curia relin-
quo, Aliud H U M A N U M, quod cum vel
ex Naturæ instinctu, vel ex Communi morta-
lium sensu, vel ex Civilibus institutis fluat,
et Jctis Triplex constitui solet. (1.) **N A**
T U R A L e, quod natura omnia animalia do-
cuit. (inst. T. de jur. Nat.) Talis uris est
procreatio sibi s. quod cum bestijs simi-
litudinem habet. (2.) **G E N T I U M**, quod
naturalis ratio inter homines instituit. Hoc
ratio per collectionem à naturali dirivat,
estq; vel Primarium, quod merus rationis
partus, ut Tria illa Principia, Honestè vi-

vere,

vere, suum cuiq; tribuere. Neminem lædere, vel secundarium, quod de pluribus propositionibus cedentem. (3) C I.
V LLE, quod civitas jure imperij armata sibi prescribit. Sic de jure civili et quod fur laqueo vitam finiat; Adulteri decollatur, incestuosi in 2. gradu comburantur &c.
Etq; vel Scriptum, quo publicè constitutum & tandem litteris demandatum. Vel non Scriptum (consuetudo alias) quoddam rationabilem legis obtinet, Hafnia maney Land-gens Lagh/ mā man bruka Stedzens Sedh wāmo för Lagh / Reg: Jur. Svec. Introducitur hæc tacito consensu longoq; temporis spatio. *Monitum.*

S is Pius & Justus; Sponsis his vincula nece,
Quò fueris Sponsor semper in vibe probus.
Hx tibi dent Veneres mundi ludibria frangas,
Atria connubii cœlica regna parens.

M E M B. III. Min' ietudinem contuendam inducit.

I. MANSUETUDO est virtus irascendi appetitum reprimens, ne ob aliam causam, citius vel serius, diutiū vel brevius, plus vel minus quam par est irasciamur.

D s Obs.

Obs. Quod (1.) Quæ Bestijs attribui solet, uti nec *ira* *vacuitas*, quâ quis ne justas quidem ob causas iras concipit hic non; Verum (2.) Virtus, Philosophicè, modò defin. intelligitur. Quævè (3.) in Magistratu Clementiae nomine venit. Atq; (4.) Quod *Vera sit virtus*; cum honesta circa iram moderatio intuenti, & laudabilis mediocritas se se offerant, habeatq; Mansuetus, quod singulariter observabit, s.z. ut non propter leves, sed graves causas, ut personis rebusq; ira dignis irascatur. Et (5.) in Statu innocentiae viguit in Adamo; quippe in quo totus virtutum chorus, in gradu equidem eminenti, floruit, qui aliud statuit Adamum pejoris propemodum conditionis ante quam post lapsum fuisse absurdè statuit.

2. Objec. Internum *ira* quâ signat affectum ortum ex incensione sanguinis circa corrание compescendum; Non quâ vitiosum iracundiae habitum, ipse quippe admodum evellendus. Externum, ca sunt, quæ iram legitimè in animo hominis concitare possunt, ut *inuria*, *dannya*, *contemptus*.

3. Opp.

2. OPP. Defect. LE Nitudo, quā ne
justas ob causas irae indulgemus. Exceil. Is
RA CUNdia vitium est, quo præter modum
absg justis causis iræ habendas damus. Habet
hæc pedissimum haudquam melioris lutum, EX CANz
descentiam, quā quis ob levissimas causas adeo subito
irascitur, verum modo placatur: AMARulentiam, quā
tardè ad iram commovetur, sed tandem conceptam quia
diu foverit. Et CRUDELitatem, quæ pertinax ira-
cundia est, & sine vindictâ extirpari nequit.

Axiom.

1. Aliquando irasci licet. Iracundi-
am, quæ contra rectæ rationis dictamen incen-
ditur, in insulas deportari æquum est; i-
ram vero quæ cum regulâ rectæ rationis con-
sentit, quin retineatur quod negem nihil
urget. Cum pro Naturali commotione ac-
cipiatur, quid eam amoliri nitamus? Nul-
lum fere est animal, quod hæc nonarma-
vit natura, in se proinde vix creditur illi-
cita. More quasi humano, hominibus
peccatis se polluentibus irasci dicitur DE-
us, Quis Deo vitia vel qualicunq; modo
sine vitio adsignat? Irafcimini. dicit De-
us, & nolite peccare. Pœnæ divinæ
obnoxius erat Eli, exorbitantibus filijs
quod

quod iræ vacuus pepercit. *Decet proinde*
Parentes suorum filorum, sicuti opus est, ira-
sci vitijs. Ne tandem ipsos vitiorum ia-
quo i implicatos interire videant. Corri-
ge dū tener est puerum &c. Ni mis suis di-
scipulis non indulgebit Praeceptor: Rarò quip-
pe ab ignorantiae tenebris emergent quis-
dam, libi relicti: interim cuius hinc ingenij
diligenter experietur, atq; eos qui piis no-
luerint parere admonitionibus severè
corripiet; Istos verò, qui umbrâ virgæ
regi possunt, non attingat, ne tacti usq;
adeò doleant, ut inter spem progressus &
desperationem harrere incipient. Fieri
nequit, quin adversus quosdam subditorum i-
ram concipiatur Magistratus; Cùm singuli,
modò sit alicujus magnitudinis imperi-
um, vix ut decet vivant: Liberè si vitia
grassari sustinuerit, brevi erit & de ipso &
imperio actum. Tollat licet flagitorum
enormitas misericordiam; (Tac.) Est tamen
misscenda lenitas cum severitate, facien-
dumq; ex utroq; temperamentu: Ne
irruat crudelitas; quam èa quippè multò
plura benignitate atq; moderata humani-
tate

tate corrigi possunt. Peragi tranquilla po-
testas, quod violenta nequit. Horum pro-
inde præcordia honestè omnino irâ intu-
mescunt ob injurias, (ut & aliorum) sz.
Officiales & majores; Ob minores & persona-
les quæ Herculeo animo sunt spernendæ,
non item. Contra. His (1.) irasci non
decet filios, discipulos, subditos, ni velint ad
rupe[m] Quarti Præcepti detrimentosum
experiri naufragium. Nec (2.) Fas est
infantibus, fatuis, furiosis, brutis, rebusq[ue] mutis
irasci. Quæ cùm rationis sint expertia
plenè non dijudicant quid faciunt. Sic
sonat Reg. J. Ubi nullaratio, ibi neg[atione] jus, neg[atione]
injuria, neg[atione] delictum. Quid mare con-
tundis velane Xexes? O stolidæ Pheron-,
quid in medias undas spiculum torques?
Te merito risu excipio, quisquis es, qui
ungulâ equi læsus, recalcitras, qui cùm ad
lapidem cecideris, cæperis illum pugnis
quassare, cùm q[ui]d tibi contingat nesciat,
nec tua maledicta subaudiat, nec verbera
sentiatur. Ex superioribus elice omnino tol-
lendam non esse Publicam VINDICTAM,
quæ imperij Præfides, vel Exorbitantes
subdi-

Subditos dignis supplicijs adjudicant, dici-
turq; Pæna; Vel justè hostes suos, tūm qui
sibi injuriam attulere, unde *Bellum Offensi-*
vum, tūm qui se de regno pellere nitun-
tur, unde *Defensivum*, retundunt. Uti
nec Extraordinariè Privatam, quæ alias mo-
deramen inculpate tutele dici conservavit. A-
nimantium quædam natura armavit rostris, quædam uns-
gulis, quædam cornibus, immanibus dentibus quædam,
hominem vero manibus, Quodnam horum sc, vitam &
corpus suum ab insultibus tueri non attentat. Potest
de Jure Civil. Rom. (L. 3. ff. de Just. & J. & I. I. cod.
quando liceat unicuique sine iudice vindicare) & Svecano;
(C. 1. De spissis medib. vilia L. & St. L.) Privata de-
fensio, dum necessitas urget, honeste suscipi.

2. Lenitudo iracundia pejor est. Fer-
ueraq; secum incommoda sat equidem
magna. Ut ista omnibus laxat habenas,
& in publicis personis si reperitur, amplissi-
ma damna provehit; Ita haec immodi-
cata ad strictione obvia quæq; strangulat,
est tæda incensa ad Reipub. incendium.
Haec Alex. M. ut intimum sibi Clytum de
medio tolleret impulit. Propter hanc
Galbam imperio exutum fuisse accepimus.
Haec Neronem de solio deturbavit. Haec
urbes, haec regiones multas gravi exitio-
stra-

stravit. Adeoq; uberrima est & Humano generi maximè nocet. Lenitudo est brava avis in terris, ideo multum cedit, quæ æstivis muscis atq; cicadis frequentior, irascundiæ, quam judice vel Aristarco pessimam saluto. *Monitum.*

Cura villa atq; domus rapidum tua concipit ignem.
Quâ reprimes flammas, fundere pergis aquam.
In te est ira tibi Vulcani fervidus ignis,
Hunc extingue pius, stet tua salva domus.

M E M B. IV. Fortitudinem aura tisvehi dignam quadrigis, simplici ornata protulisse sat habet.

I. **F O R T I T U D O** est virtus, quâ adversa honestatis gratiâ magno animo perfecrimus, ne plus aequo metuamus, & temerè periculis nos objiciamus.

O b s. Ex ipsâ carpere poteris Def. hic non intelligi, (I.) Robur aliquod corporis, quod Fort. Naturalis dicitur; Cùm brutis poterit attribui, ut habet illud, *Leo fortis* est occiditur, *Tygris fortis* est occiditur, cæte multos si singulos non times. *Fortis* udo (Sen. Epist. 114.) est munimentum imbecillitatis humanae. Viribus licet præditæ sunt

Subditos dignis supplicijs adjudicant, dici-
turq; Pæna; Vel justè hostes suos, tūm qui
sibi injuriam attulere, unde *Bellum Offensi-
vum*, tūm qui se de regno pellere nitun-
tur, unde *Defensivum*, retundunt. Utī
nec Extraordinariè Privatam, que alias mo-
deramen inculpate tutele dici conservit. A-
nimālium quædam natura armavit rostis, quædam une-
gulis, quædam cornibus, immanibus dentibus quædam,
hominem vero manibus, Quodnam horum se, vitam &
corpus suum ab insultibus tueri non attentat. Potest
de Jure Civil. Rom. (L. 3. ff. de Just. & J. & I. I. cod.
quando liceat unicuique sine iudice vindicare) & Svecano;
(C. 1. De spissis medietatibus L. & St. L.) Privata de-
fensio, dum necessitas urget, honeste suscipi.

2. Lenitudo iracundia pejor est. Fer-
ūtraq; secum incommoda sat equidem
magna... Ut ista omnibus laxat habendas,
& in publicis personis si reperitur, amplissi-
ma damna provehit; Ita Hæc immodi-
cà ad strictione obvia quæq; strangulat,
est tæda incensa ad Reipub. incendium.
Hæc Alex. M. ut intimum sibi Clytum de
medio tolleret impulit. Propter hanc
Galbam imperio exutum fuisse accepimus.
Hæc Neronem de solio deturbavit. Hæc
urbes, hæc regiones multas gravi exitio-
stra-

stravit. Adeoq; uberrima est & Humano
generi maximè nocet. Lenitudo est rara
avis in terris, ideo multum cedit, quæ æ-
stivis muscis atq; cicadis frequentior, ira-
cundiæ, quam judice vel Aristarco pessi-
mam saluto. *Monitum.*

Cuma villa atq; domus rapidum tua concipit ignem.
Quā reprimes flammas, fundere pergis aquam.
In te est ira tibi Vulcani fervidus ignis,
Hunc extingue pius, flet tua salva domus.

M E M B. IV. Fortitudinem aura-
tis vehi dignam quadrigis, simplici
ornata protulisse sat habet.

I. **F O R T I T U D O** est virtus, quā
adversa honestatis gratiâ magno animo perfec-
rimus, ne plus a quo metuamus, & temere peri-
culis nos objiciamus.

Obs. Ex ipsâ carpere poteris Def. hic
non intelligi, (I.) Robur aliquod corporis,
quod Fort. Naturalis dicitur; Cùm brutis
poterit attribui, ut habet illud, *Leo fortis*
est occiditur, *Tygris fortis est occiditur*, ca-
re multos si singulos non times². *Fortis-*
udo (Sen. Epist. 114.) *est munimentum imbe-*
llitatis humanae. *Viribus licet præditæ*
sint

sin bestiæ; Illicò tamen non verè fortis
dicendæ; Cum eas (Consult. Loccen in
Per. a. imp. lib. 2. c. 6.) mode àndi adit ars,
adit idem magnæ esse servis cornua, et erum
ipjis non prodesse, cum præmetu subsisterem
queant. Miloni Crotoniati nocuit Phys.
hæc fort. Nulli quæ talis, ut nec eæteræ,
exim a hæc virius nocet. (2.) Firmita
tem ad graves quaslibet sustinendas actiones,
sic enim in communi virtuti adsignatur.
(3) Quemvis per ilorum contemptum.
Verum (4) Animi constantiam in peri utilis
ope confidentiæ (animum ad actum fortitu
dinis, non fo titudinem, quæ est prima
quasi dispositio præparantis) aggregen
dis & vi patientiæ sustinendis.

2. Object. Internum metus rerum ma
larum & bonarum fiducia; quæ hic non
sumuntur pro extremis; Quid potius inter
quam circa eam versari dicatur fortudo;
Sed pro appetitu irascibili, ut cum alijs do
cet Zaph. Externum ea sunt quæ vel fidu
ciam, ceu honor, divitiæ, tranquillus sta
tus &c. Vel Metum excitant, cujusmodi
sunt Mala non Culpa, quæ in honesta, &

qui

qui ea aggreditur, virtute non fulget; sed
vitijs scatet: Verum Pæne tristiaq; &
quidem quæ non superant captum hominis,
ut potè incendia, fulmina, inundationes;
Hisce qui se intrepidus objicit, (ut Celti,
qui contra mare se armarunt, digni quos,
ut factum, undæ suffocarent, & Phylli qui
se austro objectantes, arenis obruti sunt;)
stolidus salutatur & pereat merito; Sed
ea in quibus honestas elucet, ut Patriam, ceu
Leonides, (Justin.) suam contra infini-
tam multitudinem Persarum defendit,
suosq;, ut Æmilius captum suum patrem
liberavit, hostem interfecit, statuam eme-
ruit, tueri; Quæq; ab homine sustineri
possunt, tum Leviora, divitarum interi-
tus, amicorum amissio, salutis & sanitatis
mutatio &c: Tum Graviora ipsa fz. Mors,
præcipue tamen Bellica, quæ est propter
certamen difficilima, propter decorum
pulcherrima, propter causam honestissi-
ma, propter famam, quæ viros fortes se-
quitur, celeberrima.

3. Dividi solet Fort. in Veram, quando
quis ex habitu virtutis virum te præstat; Et

Apparentem cuius species (1.) *Politica*, ut
cum quis propter præmia aut pœnas, ut tutæ sit
Patria, fortè se ostendit. Hac instructos
Horn. ad veram proximè accedere dicit;
Cùm qualicunq; ducantur honestate, hac He-
ctora adduxit ut exclamaret,

Mei mihi si portas rediens murosq; subibeo
Polydamanta probro primùm mihi eredo daturum.

(2.) *Experimentalis*. cùm excitatus quis
præteriorum gestorum notitiâ nihil timet;
Verum si ut solet non ceciderit alea, primus,
cùm firmitate animi non sit fatus, fugit. (3.)
Fort. *Iracundiæ*, cùm ira opprimit rationem
& inermem armato occurrere facit, adulteri-
nam efficit fort. (4.) *Fiduciaria*, cùm, qui
instar ebrium magna spirant & se solos Marti-
litasse jaclitant, verum ubi hec spes ceciderit
actutum clypeo abjecto fugiunt. (5.) *Ex-
Ignorantia*, quâ nescientes periculi magnitu-
dinem hostem aq; edi audent.

4. *OPPOS.* *Excessus Audacia*, quâ
nobis plus aequo confidentes, nihil planè time-
mus, periculaq; in quibus nulla obvia privata
utilitas, nè dum honestas spernimus. *Defect.*
Timiditas, cùm in confidendo deficiente, es-

que

qua honestè sunt aggredienda metuimus. En!
Datur Vera Fortitudo, quæ ingenua virtus salutanda;
Cum medium inter extrema teneat, inq; omnes eadas
mortales, quamvis non semper quo ad Actum, tamen
quo ad Potentiam, si non Bellis quidam sunt, sunt tan
men Togatae vel Philosophæ vel Oeconomæ singuli
capaces.

A X I O M.

1. *Fortitudo circa mortem honestè occupat*. Non temere in mortis pericula
se præcipitando, mortem sprevit Ajax,
sed furor, contemptui habuit Catilina,
sed ambitio, nihil timentes impulit. nul
lus proinde his minus fortis & magis tem
erarius, judice Caso; dici potest. Eris
fortis, (Seneca) pericula si non appetas ut
temerarius, nec formides ut timidus.
Sic sibi cavere, quod est prudentia, quæ
virtuti intime unitur, decet: Sed, ut pa
tet, mortem non exhorrescendo, persæpe
de honestate cogitando; Novit quippe
optimum esse actum humanæ vitæ insi
gni virtutis actu vitam terminare: Eam
cum majus sequatur bonum, quam si su
peresset. Multi Cæsares, ut sic loquar, ex
unius Achillis tumulo sunt procreati. Hinc
recte Æneas, apud Virgil, cum metueret

naufragium, conqueritur quod in
præno multis hostibus prius imperfectis,
cadere non licuerit potius quam ita misera-
re nō ori. Hac de causa & paminonda ins-
clytus ille Thebanorum dux lato animo
spiritum efflavit, cum sua morte victoris
am Patriæ partam intellexit. *Ist. lib. c.c 8.*
Vix tamen credendum puto hunc sibi, ut
moriatur, finem proponere; Sed si mori-
tem effugere nequeat, nec spernit. Re-
cusavit Caius Marius (Frontin.) cùm in co-
spes civitatis sita fuit, certamen a quodam
hostium oblatum. Decius Mus filius &
Pater Consules Rom. ultrò morti se de-
*voverunt, cùm aliter, oraculo edocti, sal-*va*m non fore Rempub. intellexerunt.*
Sic (ut canit Ovid.)

Sæcta ducum vivunt operosaq; gloria rerum,
Haec manet, haec avidos effugit una togos!

2. *Forti, salvâ fortitudine fugere, licet.*
Hoc ut faciat sola prudentia facit. Cùm
publica salus & honestas svadent, quin fu-
giat nihil prohibet. Juxta fort. actum
Primarium qui in aggrediendo & supe-
rando consistit hoc adeo non probatur:

Sed

Sed secundum Secundarium, tūm s̄z. cūm
rasilere non sit fortitudinis, sed audacie.
Stultus est qui ratiocinas domus, cūm Ceti-
biris non fugit. Turpe est (Casus) si plus
commodi ex ejus vita, quam morte habitura
est civitas. Animus paratus ad periculum,
si suā cupiditate non utilitate communia
impellitur, audaciæ potius nomen habet,
quam fortitudinis. Fugiunt fortis, op-
serves, interdu nō recedunt, non ut semper
fugiant, sed ut denuo pugnant.

(3.) Sibi ipsi violentias inferentes manus non
sunt fortis. Hic n. 1. Lex Naturæ, quippe
qua, ut singula animalia se suamq; vitam
ab interitu qualitercunq; defendant, in-
format, viola ut. (2.) Adversus Divi-
nam di cētem, Non occides, Nemo certe
sibi nixit; in manu Dei sumus, peccatum.
(3.) Praecepta Ethnica & fort. spernuntur.
Nulla hic cernitur honestas. Decet fortē
agredi pericula & sustinere. Insuper (4.)
Reip, obsunt hi, dūm eam civibus privant.
(5.) Iuri civili Adversantur; quippe qui
hoc faciunt. infames judicantur, & in
communia sepulchreta inferri indigni

habentur. Breviter naturam confodi-
unt, civitatem offendunt, legem teme-
runt, ignominia postuletatem afficiunt,
Quid E. fortis dicendi? Potius (*cum*
Caso logior) Phalaridis tactus tolrandus
est, quam temel desperantis manus in
nosmet ipsos exercenda. Idem ferè esto
judicium, de illis qui duellis delectantur. Nec
hic video utilitatem patriæ, nec honestatem.

4. In periculis subitis maximè cernitur
fortitudo. Non Absolutè quò ad essenti-
am sic magis cernitur, in prævisis; Ves-
tum respectu Existentia, sic urgente ne-
cessitate pugnandi in repentinis maxi-
mè est conspicua. Nam inexpectata
animum magis de statione deturbant,
quam prævisa. Posse in arenâ consili-
um capere firmiorem arguit animum,
habitumq; & deliberationem, quæ se ad
omnia adversa præmunivit, præcessisse
certum est. Interim non licet fortis eos
hinc salutare, qui desperabundi, ut Catilina
videns se hostibus circumfusum, pugnant.
Hac de causa leguntur dueces, dum maria
trajectores ut militibus suis fortitudinem

necessariam facerent, naves vel combustissime vel abduxisse. Non veram sed aparentem eorum fuisse fortitudinem quis vis videt. *Monitum.*

Hæc tibi sit cordi Virtus, Hæc Regna eretur,
Laxat, contrahit, Hæc pectora magna ferit.
Si fortis valeas modò carnis frangere turmas,
Fortior his victis Samsonem tute fer.

M E M B. V. Temperantiam de Scenâ in Theatrum emitit.

I. TEMPERANTIA est virtus modum servans in expetendis & fugiendis voluptatibus, quæ gustu & tactu percipiuntur.

Obs. Hic non intelligi Temp. Quæ cicadae tribuitur, dum in proverb. dicitur, *Viverore instar cicadae.* Et eam quam in aquila laudat Ælianus; Sed homini propriam Atq; sic (1.) non quatenus signat quamlibet affectuum moderationem; Nec (2.) nisi secundariò, pro ut non tantum gusto & tactu; Sed etiam reliquis sensibus peccatur adversus Temperantiam: Verum (3.) pro modo definita Insigni ista virtute quæ refrænat doiores & voluptates Primariò provenientes ex gusto & tactu.

Circa quos plurimi de grege rorci Epicuri
immane quantum semper exardebat.
Exoptabat insignis ille inter gulæ proce-
res, Philoxenus, (Arist. in Eth.) sibi collum
gruis ut diutius frueretur dulcedine escu-
lentorum. Uno die bovet voracissimus
hominam Milo Crotoniates deglubit. Nu-
das puellas sibi ministrare fecit monstrum
a. Iud. Heliogabalus. Habent hi procul
dubio fratres plures, Necellaria proinde
virtus est, quæ horum sensuum appetitus
intra suos limites retineat.

2. Object. IN TÆRnum & quidem
Primarium sunt desideria voluptatum, quæ
sub imperio tenet. Secundarium vero
dolores ex negata voluptate scaturientes.
(circa dolores occupatur quoq; Fortitudo,
sed positive ex præsenti re molestæ; Temp.
privative, cum rebus jucundis destituimur) EX TÆRnum sunt voluptates, Non
Animi quæ excedere nesciunt, sed corporis,
non curictæ & totius utpotè quæ veniunt
ex lotione, frictione &c. Sed partium &
bellum istæ ex potu, cibo & Venere quæ
percipiuntur. Eaq; non tam communes
toti speciei, quam propriæ.

3. Opp.

13. OPPoS. Excessus Intemperantia, quâ quis citra delectum spretâ honestate immoridicè quasvis voluptates appetit. Defectus. Stupiditas quâ omnes & etiâ honestas spernit.

14. Ex diversitate objecti. Divid. in Frugalitatem. Quae dum in cibo modum prescribit, Temperantia strictè dicitur, dum in Potu Sobrietas appellatur. Et Castitatem, qua medium monstrat circa Venerem illicitam. Illi Excessus est Voracitas bibacitasq; Huic Salacitas: Illi Defectus est nimia cibi & potius averratio. Huic nimia Veneris detestatio.

Axiom.

15. Omnibus hominibus eadem mensura cibi & potius non potest prescribi. Parvo cui tu natura contenta est, dicit Orat. Sed tam non æquali dicit. Omnibus non est eadem statuta, idem temperamentum, idem labores, Iniq; E, omnibus eodem pondere alimenta mensuraveris. Quod omnibus in locis eadem mensura cibi non sint contenti, naturalis est inquisitio nis, rationem in Fasci. Phys. paucis attigi. Virtuosè vivere (Cic. de fin.) est congruenter naturæ vivere: Virtutis enim non

est naturam, cui optimè convenit, destruere. Licet (Sen. Ep. 21.) venter præcepta non audiat; Tamen sine fastidio est implenus, & per temperantiam ad temperaturam redigendus, tantum cibi & potioris (Monente Cic. Cat. Maj.) adhibendum est ut reficiantur vires, non ut opprimantur. Multum concoquit ventriculus, tamen potest nocere adeò multum ingestum, dum sanguis superfluere caperit; sic circa Paling. Zod. vit. Signo Taur.

— Qui plus ex quo stomachi penitentia repletus
reditur & clamat medie succurrere. —

Quod induit Pyrrhinicus Vasco in tabernâ (Adrian. Barlandus hoc refert) meritoria, qui finitâ scena dubiâ soluturus hospitii premium, iussit recari medicum, causam querenti cauponario dixit, o bone te ipsum ignoras, si me merces operæ sus par? Medici pretium accipe, indicans optimum hominis medicum frugalitatem esse.

2. Temperans sine temperantia jactura convivij interesse potest. Convivia honestati congrua hic intelligo spurcaq; omnia fugienda statuo. Convivia cum Extraneis & vulgaribus monet Epict. in Enchir. pol. c. 41. ne in vulgarem statum diffluamus, non frequentemus. Qui cum inquinato conficitur & ipse inquietatur,

natur.

natur...; Iccircò ad cænam invitatus A-
ristarchus, se prius venire non posse repos-
nit, quām nomina eorum qui venirent
sibi referrentur, dicens se necessitate coa-
ctum cum malis vix in navi commotari
posse, nunquam autem adduci tritum ma-
la noræ socijs commensationibus interficit.
Ecce! Sanctos, Patriarchas, Prophetas & Re-
ges Dei honesta convivia celebrasse, iisdemq;
ut & Salvatorem interfuisse Sacra panceps
abundē testantur. Quid ni & hodie?

3. Usus vini non est illicitus. Sunt qui
omnem damnant Ebrietatem, & vinum
varijs proscindunt vituperijs. Hoc au-
tem faciunt confundendo usum cum abusio
& non distingvendo inter Ebriositatem &
Ebrietatem, hæc à naturâ planè non abhor-
ret. Notari solet vini usus per Poculum
Necessitatis, quod concoctionem sublevat,
situm extinguit. Hominis etiam, ut sva-
dent medici, Hilaritatis valetudinem, mo-
deratum si fuerit & non nimis frequens,
provoget, tristitiam, ad quam Deus ho-
minem non creavit, pellit. Vintum læti-
ficat cor... Biberunt Joseph cum fratri-
bus,

bus suis & inebriati sunt. Gen. 43. v. ult.
Non est proinde hoc illicitum nisi per ac-
cidens & nisi saepè usurpatem neminem
laedit. Supe flutatis vero ebriositate (qua
etiam Ebrietas stricte dicitur) famosum
fugiendum esse nemo sanus negaverit.
Hoc omnium malorum fons est. (1.)
Densa caligine propriam famam obum-
brant strenui Bacchi athletæ, iuam igno-
rantes infelicitatem. (2.) Reip. defunt,
Notat Excell. Loccen. in Not. Pol. in Curt.
Catonem dixisse, non posse ejusmodi cor-
pus bono publico fructuosum esse cujus
inter guttis & inguen cuncta sub dictione
ventris posita sunt. (3.) Impudicitia,
imò omnibus vitijs repagulum solvit.
Proinde August. Ebrietatem blandum do-
monem & dulce venenum appellat. (4.)
In varijs morbos lubentes se præcipitant
ubi vivere incipiunt, desinunt, è vita tan-
quam è ganeo libidinum ante diem, sine
dubio æternis cruciatibus, ipsi sibi carni-
fices, obnoxij, excedunt. Prætendis alia
quando te coactum bibisse? Si prostrato tibi in terram
vel parieti affixo infusum est vinum, vix tamen tua te cos-
ta ebrietas excusaverit; Liceat cum tibi quando vi-
gaues occcludere.

4. Sua habet remedia impetuosissimos
effectus veneris. Fortissimus est amoris
affectus, & talis, qui mentem ligat, & fa-
pientes excæcat. Monstra domuit Her-
cules, ipsum tamen Omphales, ut armis
abjectis colum traheret allexit. est homi-
ni propter conservationem speciei insu-
stis. Puta proinde Ethicos non naturam
sed naturæ vitium corrigere velle, dum
apertis Pharmacopoliis talia nobis propria-
nunt Antidota. Quorum (1.) Otia fugia-
mus. Quæris quære in adulterium inci-
dit Aegylius? Dejidosus erat. Matri Vœ
nerti quærenti quod Minervam & Dia-
nam ut reliquos Deos Deasq; Amoris ja-
culo ferire non posuit, Repondit Iuus
filius Hæ negotijs me superant suis atq;
percellunt. Non possunt non otio dif-
fluentes inertis suæ desidiae tædia libidine
& alijs vitijs discutere. (2.) Occasionem
evitemus, hanc si sempèr quisiveris erit
de te actum, si dum potes flamمام effu-
gis, te non lader intendimus. Cupido,
una cum Experienciam testis est Paling.

Juvenum placidis incendit corpora flammis,

Si

Si nō ex i vi sses, salva tua, ô Dina, mansisset
virginitas. Sæpe obtutus se exerit impudicitia. (3.) Luxum tamen vixit usquam amictus detestemur, sine Cerere & Libero friget Venus; Quocirca hæc apud Schonæum dicit, Absq; his exiguum vim meus ignis habet. Ægræ mentis indicium est luxus vestiūm. Comptuli illi sibi primum, postmodum alijs placere student, hancq; ratione in amplexus amantum ruere satagunt. Hanc ob causā Lysander vestimenta filiab; suis à Dionysio missa non accepit, dicens, Vereor ne his amictæ turpes videantur. (4.) Ardentibus precib; à Deo donum castitatis expetamus.

Monitum.

Vivere vis sanius, Castus, Pius, utilis urbi,
Vis fieri sapiens, discere multa cupis?
Sobria prata cole, Hz Bacchi spenuntur in agris,
Sublevat hæc dulcis fluvius atq; Ceres.

M E M B. VI. Liberalitatem &
Magnificentiam sibi commendatas
paulisper in adspectum evocat.

I. LIBERALITAS est virtus in
elargiendis & accipiendo opibus mediocritatem
nos tenere docens.

Obs.

Obs. 1. *Quis verè Liberalis.* Liberalis
non est i. Minorenus; Cūm in hanc ætatem
vix perfectè incident virtutes; Cūm in
exploratum sit quantum dandum est, &
sub umbrâ Parentum vel tutorum & cu-
ratorum adhuc vivat nihilq; proprij possi-
deat. 2. *Furiosus* & mente captus, qui
quid clargitur nescit. 3. *Invitus*; Qui
ut dei cogitur neutiquam liberalis mere-
tur nomen... Non est gloriosum quod ab
initio fit; (Sen.) Nihil enim facit virtus
quod necesse est. Sed 4. *Sui juris ac per-
fectæ etatis homines.* Ac ex illis qui obser-
vant. (1.) *Quibus dabunt, indigentibus sz,*
& dignis. (2.) *Quantum par est, inspici-
endo modum suarum opum & dignita-
tem suæ atq; accipientis personæ. (3.)*
*Ubi decet, convenit honoris publicè, pau-
pertatis succurrendæ causa clām elargiri,*
(4.) *Quandò maximè profuerit, non tar-
dè, non dat qui sua munera tardat; sed*
citò, bis dat qui citò dat. (5.) *Quomodo,*
Læto pectore & solè adductus honestate.
Non solum ex magnitudine muneris;
Sed etiā animo, & quidem maximè, Lib-
meti.

metiri deget. Tlus contulit in Gasophy.
latum quadrantem injiciens, videa (Jodi-
ce Christo Marc. 12. v. 43.) quam reliqui.
Mulos esse Actus Lib: Unum illumq; Prim-
rium D A R E, cum sit Actus vius, honestior
atq; difficilior. Alterum eumq; Secun-
darium ACCIPERE. Est hic verus actus,
cum in eo cernatur laudabilis medioeris-
tas inter contaminata extrema, inq; eo
pleraque; quæ in dando strictè observanda:
Sine eo exerceri non potest, nedum con-
tinueri liberalitas; cum det aliquando ut
det accipiet. Qui accipientes, ut inhono-
sta patrankes, damnat, dantes insuper da-
mnat. Cum honestè ipsis munera obtru-
di nequeant, qui honestè non accepiunt.
Munera accepisse sanctos hominss Ethica Sacra testis est.

2. Object. Internum est appetitus ac-
cipiendarum dandarumq; divitiarum hæc
virtute comprehendens. Externum sunt
pecuniae, & ea cuncta quæ earum aestima-
tione (bona sz. tūm mobilia, tūm immo-
bilis) metimur.. NB. Ab hæc Virtute sz. Lib:
Dicit Jac. Matt, tanquam propagines fluere BENEFI-
CENTIAM, quæ bona & officia aliis communicamus: Et
HOSPITALITATEM, quæ peregrinos diversorio excipimus.

1330

3. Opp.

3. OPPOS. Excessus Prodigalitas
in dando aut honeste accipiendo. Defectus
Avaritia in accipiendo retinendo modum
violantes.

4. MAGNIFICENTIA est virtus
in Magnis sumptuum modum servare docens.

Obs. 1. Hanc à Lib. specie non differre;
Hic nova aliquà forma non additur, sed
ad superiorem gradum fit processus finis
idem, idem objectum. 2. Omne Magnificum
virtualiter esse Liberalem non versa-
vices; Cùm gradus major continet mi-
norem, non contra.

5. OPP. Excessus Luxus est imperita
& inutilis majorum sumptuum ostentationis
causa facta profusio. Defectus, Sordes est
indecora in magnis impensis facienda tenacitas.
Axiom.

1. Liberalitas in Pauperes cadit.
Quod animi promptitudinem, non mu-
neris magnitudinem ratione nostrae de-
ceperat hic metsemur modo vidimus.
Idem sentit Sen. Epist. 83, dicens, refert
cujus animi sit qui præstat, non cuius sta-
tus. Non video proinde, quid nos ad-
F **Ducat**

Ducat, si moderatè frusto panis vel obulo
uti iudicerit; ut pauperem liberalēm esse
inficias ēamus. Quis adeò pauper est
ut nihil habeat unde exerceat liberalita-
tem? In paupere animum benefaciendi,
gulsticū in manu afferentem aquam
cūnī latro animo exc̄ pit Xerxes, non mos
dō approbavit, verū collauda it. insu-
peri quò ad Exercitium licet ita perspicua
non sit; Omnino tamen poterit ejus
mens ita esse affecta, ut si bona ipsi Exer-
cie suppetant moderatè circa ea sit verba-
tum. Cum Preceptoris suo Aeschines, nū reliqui, quod
daret non possidebat, Qued unum habeo, dixit, me is-
psum tibi dōno, Qued manus bonus ille, benevolam
mentem, ut fundamentus Lib. trutinans, ipsi dicit, sas
magnum est manus curabo ut te tibi melorem reddam.
Sen. lib. de Ben.

2. In dignos exercebitur Liberalitas.
Digni sunt ut beneficium accipiant, lites-
ris qui invigilant, præcipue quos inopes
progenuere parentes, quibus non super-
est facultas eos sustentandi, nec ipsi stu-
dijis intenti necessaria sibi acquirere pos-
sunt. Et Pauperes quos alias hāc sorte ad-
versa fortuna gravat. His qui dat mini-
mū inde pauperem inducit; Cūm hil-

xem datorem diligat D E U S . Num vero validis mendicis sit succurrendum altioris est indaginis . Politice breviter sic dirimitur . A praesepibus , us Phrasij utar Virg . ignavia ista pecora arcenda sunt ; Nam velut fuci aliorum industria m cōsumunt , Proinde sēpē in *Decret. Comit.* in nostrā Patriā sanctum novimus ut diligentissimē inquiratur , ne ejusmodi Eleēmosina . rum furibus Resp . Svec . aggravetur , & ut in suis territorijs & Nosocomijs alantur miseri . Theologicē & merē Ethicē non tam homo quām humanitas rēspicitur . Beneficia dare , est Deos imitari inquit Sen . Facit DEus ingratiss & malis sole m oriri , apertum est mare piratis . Quando nō nos latet qui & quales sint , dare non cessabimus , ne cūm indignis , si spes sit quod ad meliorem frugem redeant , vel ut necessitate cogente agant quod dedecus est & coram Deo hominibusq ; Probos tamen omnino præferas improbis . Improbos ad eū adde obsonia pugno , i . est . increpatiō nem ut laborent , & in sudore sui vultus victum & amictum acquirant .

3. Prodigio simpliciter est in vano.
Si complexus datur qui non profunxit facultates,
nullas circumstantias respiens, nec unde
accipiat cogitans. Mixtus vero qui inmoderatus
est in appetitu et sua possessus per fas et nefas
adiorum ambiat, cuius est in predictatur ne unde
quiete debet. Hic avaro in malitia vix co-
scientia. Iste autem aliquid cum fratili us pro-
prietate inimicitatem cum Libet &
communem populi laudem; atque aliis
equidem est; tunc quod in nos mole-
stia vel progressu a talis sellurgentis no-
cassiat patitur in multo tempore recusat. Vie-
rum avari tam inquisitio quidem accipi-
bunt teracius eam enarrare quoniam
hi qui inustiē acquirunt exordiē custo-
diant. Non quoniam vestimenta clime curantur.
Tantum summi undique ipsi tam quod ha-
bent quoniam quod non trahent deciderit
in quoniam sicut non aurum argentiq; ista
principia sunt. Non enim adoravit pre-
ter moneta regum, agnites maris &
colia. Nam ut ceteris expleveris quoniam
illorum habent in hunc nec sensi per aliena
appetunt. At aliena, at dictis aliquibus illis.

Imp.

*Imp. Germ. Sturcius qui appetit proprias
dilectiones. Cuius voluntatis apud
retinacunt, utrenes ad pauperum suorum.
per iuramentum. Neque nec alius profane
ne censes illud docti. Tamen denum im-
petrio esse pecuniam, cum definit possi-
deri. Sic vix inquam proper laude non
honorem, famam, gloriam a scilicet libe-
ralitatis referant & quod diuultus vixerint
eò plus viatici querunt. *Moritum.**

*V*is bonus audiri eris, nos largus haberi
Rebus & rite tuis utere rebus, etiis.
*E*nī Justus capies, Enī promptus munera mittas,
Carbala, sic virtus tunc, tua, leuis agas,

MEMB. VII. Modestiam, 55

Magnanimitatem honestis oculi subire.

I. MODESTIA est *Virtus*, mea
cretatem servare docens in minoribus honoris-
bus appetendis, fruendis, suz endrig.

Obs. I. Quod denominetur à mo-
deratione, iuxta Iud Horat.

Omnibus in rebus modestus est pulcherrima virtus.

Et II. Hic Non accipiatur (1) Generis i
modo pro qua vix moderatione stupidum
sumus (2). Pro convenientia coedimus

sione. (3.) Utī nec specialiter pro tem-
perantia, quibus in significationibus Cic.
eam passim usurpat. Verum (4.) mo-
do singulari, pro insigni illa virtute, quæ
cupiditatem honoris compescit. 3.
Quod sit modesti legitimis medijs appe-
tere honores, & a non dignis abstinere.

2. Object. Internum sunt ordinati
verorum honorum appetitus. Externum
sunt mediocres honores de rebus & me-
dijs honestis quærendi & tandem legit-
imo modo tuendi.

Opp. Excessus Ambitio, ex presumptione
nata quā quis majores quam par est honores &
etiam meritos appetit. Defectus Horum con-
cepio quo quis omnes honores spernit, rejicitq.

4. MAGNANIMITAS est quā
mediocritas servatur in cupiditate magnorum,
verum debitorum, ne indecenter expetantur,
contemnantur, serventur.

Obs. 1. Quod Magnanimitas a ma-
gnitudine dicta sumatur, ut in Tab. habet
Stieras. (1.) Pro Fortitudine quam in
periculis magnis magnus requirit anima.
(2.) Pro Splendore virtutum omnium.

(3.) Ue

3. Ut hie pro virtute appetitum tristis
rum honorum eximio franco regente.
4. Quod ingenua sit virtus; Cum vera
virtus sit requiritus clara. Est habitus
perfectivus medium orbitam inter duo
extrema tenens, circa difficultia occupatur
actiones mortali ad beatitudine civilem
dirigit, Quid ultra requiris? 5. Ita cum
se gerat magnanimitas ut onus magna
dine summa consequatur, est ipsi operae
preium, ut reliquis virtutibus tamethi
cisis, quam, cum nibil admiretur, specula
tivis sit instructus, egregieq; politus, Est
enim Magnanimitas qualiter et per quis omni
mum virtutum prout honor earum
ornamentum; Crede tamen quod me
diata rationem minime negligat: Cum
in quavis re sit medium tenuisse beatum.
Vid. Disp. 9. Coll. Eth. Th. 35. Nob. Mich. Gyllenst.

5. Object. Internum Magni honoris
appetitus. Externum ipsi magni hono
res cum quovis magno, qua ex eo hono
aut ignominia resultat.

6. Opp. Excessus Fastus, quo quis ma
joribus, quam dignis honoribus, e dignum o

pinatur. Defect. Pusillanimitas contraria.
Qui gradu ab oppositis modestia tantum dif-
ferunt. A X I O M.

1. Debitis servatis circumstantijs honores
appetere licet. Evolve quod verus honor
sit præmia (Quod inter bona externa nihil
sublimitis, quo virtus suos cultores per-
fundat, quam honor cui annuit Plinius
secund. lib. 3. Epist. 20. Nihil homini ma-
jus dari potest quam gloria & aeternitas)
Viro bono a congruente ejus judice collatum,
ut virtus resulgeat ceteris, ejus exemplo ad
virtutem incendantur. Talis honor quin
appetatur nihil impedit; Cum sit virtutis
alimentum; Et ut dicit Poeta:

— — — Providus aether
Noluit humano titulos auferre laboris.
Discas vero hinc, honorem venari Non
(1.) Malis Actionibus a quibus virtus neu-
tiquam fluit, & nisi haec veri coloris non
comitatur honor. Imo ex mente Sturci
de imp. Germ. c. 32. n. 16. Gravissimi mu-
neris honor non inanibus titulis, sed ve-
rae virtutis operibus sustentatur. (2.)
Fraude & imperita turbæ favore, quæ sapè
quem

quem extulit, spernit, deflorata gratia
novitatis. Præcipue hic valet illud Tac.
in Annal. cuncta mortalium sunt incerta,
quantoq; plus honoris quis adeptus est,
tanto magis in lubrico est. (3.) Crude-
litate, dicit qui ppè. Sen. in Her. fur. Vidi
carcere incluci duces & impotentis terga
plebe à manu scindi Tyranni. (4.) Mu-
neribus, sola virtus est cui debetur honor,
acquisitus munerib⁹, cùm deuerint mu-
nera tanquam de dolis Danaid. m effuet
honor. (5.) Aliorum obtrectationibus. Euro-
hoc qui tentat non honore vir bonus, sed
ignorantia dignum judicavet. Sed (6.)
Candidè, caute legitime, beneq; agendo,
ut tandem præmium suæ virtutis conse-
cutus lætetur, exultet. Honores interdum
cùm sz. circumstantiæ id vel nt, vel majo-
res quam par est conferuntur, fugere de-
cet: Verùm qui se dignos & a bonis ob-
latos (fugit à malis quiris bonus oblatos; cùm
à malo vel laudari sit ignominia) fugit vicio
se obstringit & honore indignum efficit.
Hinc elice honores, qui diligentioribus, virtute clarioris
bus, doctrinā præstantioribus & iam ignorantia monitis
rebelleris, nihil vani, quasi favonio gravi di essent;

*Imaginantibus, in ACADEMIA conferentes omnia
licitos esse...*

2. *Honestè famam tuemur, Honestè in-
terdum proprias laudes allegamus. Non
cùm vulgi, que sapè vanitate, locc. in Not.
Pol. iu Curt. nititur, quād sapientum facta
non ex eventu, sed virtute, proposito &
consilijs æstimantium; quod ex solido,
quod ipse habet, cùm trahat: Nam sola
virtus perennat, hac dēm non erimus, e-
git, atq; ex eā quæ manat fama manebit
laborum nostrorum testis silereq; nesci-
et. Extincta vijā iterūm non acceditur,
difficilimè fama, ideo qui novit incen-
sum ignem facile servari, suffocatur diffi-
cili negotio incendiū, famam suam tuebi-
tur. Si sua fama macula aliquā fuerit in-
quinata, honestè purgabit, ab eā injuriām
retundet. *Leviōres injuriās, ut nobiliōres
bestiæ caniculos nihil curabit, uti nec ma-
lorum; cùm laus sit ab illaudato vitupe-
rari, dedecus laudari.* Proinde Alexander nō
nisi ab Appelle pingi & Lyippo fingi volueret. Deniq;
quām primario nemo se laudabit, cūra nec te collau-
des, nec te culpaveris ipse. Sed consequenter, ut an si
omnis sit Deo laus. Quāmvis non se efferendi, tamen
salutaria, exemplo Chresti, restellanda causa. Laudat*

ABUM

DEum Salomon, quod se maiori sapientia quam ullum
alium regem donavit, Eccles. 1. & 2. Quo ipso selau-
det, recte ecquidem.

3. Ambitio & fastus honorum contemptus
& Pusillanimitate deteriores sunt. Quarum
pectora ambitio occupavit & fastus Dia-
boli similimi evadunt, intumescunt ve-
neno quod de maledicto suo hiatu expuit
gehenna, vah virtutis horrendum! Hoc
quod nam deterius aut magis noctuum?
Facit, ut nec virtutis nec salutis ratio ha-
beatur, excæcatus gloriae furor.. Nulla
exstitit in Ecclesia cladis, in Politia com-
cussio, in vita communi perturbatio, quæ
hac de radice non surrexit. Hoc est
quod hominem gloria spoliavit primævæ
& libertate. Insuper Vitium quo fre-
quentius, eò deterius sine dubio judicatur, plu-
res cernis honores impertinenter inhia-
re, quam fastidire. Quos adducit ins-
sanæ hoc τύχη μήδος, in medijs quasi um-
bris Chimeris diem moluntur, in magna
hac strage alius alium ad interitum trahit.
Sed fac dEUS, ut cœn radis solis in fôrdes coniectio,
illustrant non inquinantur; Piz animæ inter propria
hæc morum splendeant verâ modestiz luce!

4. Magnanimi est injurias contemnere.
Multæ

Multa enumerari solent magnanimi officia, Sit in utrius fortuna modicatus; vita sua non parcer; ab iuribus beneficiis affici erubescet; Non queat eis; inceps motus ait auctoritate numero est. Hæc omnia conservare prudentis est; Dicente Seneca in tracta ad virum prudentem & sapientem non pertinet. Ea nullos, ejus recordari imbecillis est; Verum sit hic constanti & non fluctuanti animo. En! Magni est animus in rias despiciere & gloriosus d'limnus arcus quam uulsci. Inioris frangunt & imbellies. Magis cauasi initia peccant immotu. Cum in Comæd & socrates taxaetur ridebat. Poliagrus se ipsum strangulabat. Credas timeret quod nihil minus feret quam injurias, que fame sunt detrimens, quamvis leviores patiatur. Ex propter Charilaus potius moriendum censuit, quam criminis reus ob mollesiem vitam impetrare potiri. Huc in Lacon.

Monitum

Es tibi genitus honor? Splendens est gloria noster? Te cingat virtus, surgat in apera misericordia. Vitis acerita leges delectarunt latrones. Ex his nullus sicut gloria, nullus honor.

Nemb.

M E M B . V I I I . Virtutes Ha-
moliticæ suo amplexu exceptas
spectandas tibule v. c.

1. HOMILITICÆ VIRTUTES
Conversione nomen habent, eò q. od
earum usus quam caterarum virtutin quo
tidianis congressibus sit o. an senior.
Cùm autem c. vilis conversatio consistet in
directione verborum & actionum. Quas
dam attendit verba tantum, Quædam actio
nes simul & gestus seruis & locis conditos.
Hinc T R E S Homol. Virtus haec Q. a. u.

2. I. V E R I T A T I A virtus est Homol.
mediocritatem servans in conversatione serua
ne plus dicatur esse vel mino, quam revera est.

Obs. (i) Hi non intelligi Veritatem
Metaphysicam, qua est congruens cum in
tlectu precipue Divino. Vel Logicam
qua congruentia est sermonis in & extra
mentem existentis, Sed Ethica am, qua vel est
congruentia oris & cordis. Atq; non nec m,
qua impropriè accipitus ero fide in pactis
servanda, qua quæ sex debiti ratione tene
tur, sed Propriè illam quæ cuius favendæ
conversationis gratia, tali habitu prædicta,

verum appetit. (2.) *Eam veram esse vir-*
sutem; cùm nulla alia virtus primariò
hoc intendat verum, idq; ex inductione
objectorum nullo negotio perceperis.
(3.) *Sine hac homines convivere non posse,*
quia nemo alteri crederet, quisq; à quovis
falleretur. (4.) *Ipsam tūm demūm appa-*
rere, cum dictis factilq; animi sensa ad-
quantur.

3. Object. *Internum appetitus di-*
cendi verum. *Externum Verum me-*
galiter consideratum.

4. Oppos. Generale est mendacium,
falsa illa significatio vocis cum intentione fal-
lendi, quod sit de Excessu & Defectu præ-
dicabile non secùs ac opp. Just. in iustitia.
Specialiter vero determinatur Excessus
M E Ndaci arrogantiā que mendacium est
quo ea que non habemus nobis arrogamus De-
fectus simulatione quā ea que adsunt nega-
mus fingimusq; contraria.

5. 2. COMITAS, quā in seriā con-
versatione servatur mediocritas ut nemo offen-
satur sed honestè potius oblectetur.

Obs. *Eam* (1.) *dici alias solere Huma-*

giratem, affabilitatem. (2.) Virtutem esse
Cùm in conversa. one præter hanc talis
modo nulla occupetur; Quis enim si no-
hac in sermonibus serijs miscendis se ut-
debet facilem præberet? (3.) Ab Amicitia
aliquantis pèr differre cernitur hac circa des-
lectabile illa circa amabile; Agit illa cum
effectu, hac sine, illa diligimus, hac dele-
ctamus vid. Cal. (4) Officia comitata esse
Erit in conversa. tione facilis: Societatem
conciliabit: Observatis circumst. omni-
bus esto ille familiaris: Morose non re-
prehendet: Humanis verbis errantem
corriget & quid non.

5. Object. Intern. voluptates & dolo-
res animi ex rebus serijs in conversatio-
ne seriâ orti. Externum Distorum & fa-
torum in ea communicatio.

7. Opp. Excess. Blanditia nimium
placendi & in amicitiam immergendi studium
Et Adulatio, quâ quis propter lucrum satagit
aliquens delectare. Defectus Morositas,
quâ quis conversationem vel planè fastidit, ut
desertorum incolæ & Gymnosophistæ in
India vel in ea semper alios reprehendit & ut
Durus Demea satyrice carpit. 8. 3.

8. 3. URBANITAS in ludis et
jocis medium tenet quo decorum atque honestas
serventur & alij non offendantur.

Obs. (1.) Differre hanc ab affabilitate; Cum vis
deas modo alia huius extrema; illa falso dicta, haec ex
soco & hilaretate tam dicta quam facta respicit. Haec
jocos & ludos sine tedium, illa facetias sine detine miscet.
(2.) In virtutis choro suis insigniis non destitui; In
actionibus & verbis iocosis laudabilis medincritas cum
recta ratione congruens haberi potest; honeste exercet
eum. Haec quis improbat?

9. Object. Infernum Appetitus jocan-
di; Externum ludi jociq;.

10. Opp. Excessus scurrilitas est in-
competens & immoderatus conatus excitandi
risum. Defectus Rusticitas, quâ quis nec jocos
miscere didicit nec jocantes patiens audit.

Axioma.

1. Cum quibusvis non est instituenda
conversatio. Cum uniusmodi non sit,
Est alia Politica inter viventes in civili con-
versatione. Eaq; vel liberior inter eos qui
Reipub. membra non sunt, talem Sancti cum
Ethnicis coluere colere possumus nos cum
Turcis, cum Muscovitis colimus & aliis,
qui nostræ non sunt religionis. Vel
strictior, inter ipsa Reipublica membra, quæ
nec

Ne in Sacris interdicta; Regi Babel parvum
Iudei Malis etiam obediendum esse
jubet Apost. i. Pet. 4. Verum curae sit sub-
ditis, pios & veræ religionis eligere Magi-
stratus, Magistratui meliores reddere suba-
litos. *Alia* E C C L Esiaistica, Eaꝝ; vel
Externa concessa, quod Sacris exemplis
demonstrari potest, Non est dissensum ex
perientiae gratia & sine aliquo scandalo
Sacris hæreticorum interesse. Vel *In-*
terna, nō est cum impijs foedis interdictum.
Alia O E C Onomastica, tūm Conjugalis; hic
diversæ religionis personæ non facile to-
lerantur; Eapropter non statim solvendū
est conjugium. Tūm Parentum & filiorum,
nescio nūm ullus hanc prohibuit; Tūm
Dominorum & servorum, pessimis servis o-
ptimi usi leguntur. *Alia* S C H O lastica,
tūm Hereticis, qui omnem movent lapidē
ut seducant periculosisima est. Testis est
dogmatica experientia plurimos hāc ra-
zione gangrænā insanabili misere esse in-
fectos. *Alia* E T H I C A, que nisi cum ba-
sis, si fieri potest, instituenda non est. Sunt
mali Scorpij similimi, quē si manu traxes.

fudere paulisper videbitur, at mox obli-
quā caudā feriet. Vitijs scintilla plus in-
flammat, quam uberrima monitorum flu-
mina restingvant. Hoc prudenter obser-
vavit Vates in *Metamorphosi* ostendens te-
merariam mulierem plus Phaetonis ad su-
perbiam nocuisse, quam longam & opti-
mam orationē patris ad modestiam pro-
fuisse. Aurem malis si præbeas peribis
& te suā ægide non teget Pallas, ita quid-
quid attingunt, tenent hi Polypi & venes-
num inspirant sōpiente morsu hi Aspides
Emersit, dicas, pessimis morum exemplis
Themistocles, emersit *Scipio*? Non omnes
sumus *Themistocles* & *Scipiones*, corru-
unt hic optimi, hic falluntur sagacissimi.

2. *Solitaria vita in Rep. non est ferenda.*
Solitudinem hic non intelligo illam, quā
quis interdūm à consilio hominum se disjun-
git ut aliquid solas solidè meditetur. Hāc, ex
Lucei sententiā lib. 5. Epist. 14. cic. ad fam.
nihil jucundiūs est, vel ei animo qui re-
quietem quærat magnis occupationibus,
vel eruditio, qui semper aliquid ex se pro-
mat quod alios delectet, Et ipsum laudib⁹
illus

illustret. Sed eam quam in Papae fundat
quarum rasa cohors. Quæ in Sacris nullum
fundamentum habet, Nec rationi convenit.
Hominem vocat Philosophus animal pos-
ticum, quod non ad solitudinem, sed co-
habitandum sit natus. Fugiemus & hoc
Melancholie pabulum. Nihil periculosi-
us est quam sibi relinquere & ab ipsa huma-
nitate, inquit Iac. Crucis lib. 4. Ep. 39. magis
alienum... Recte. In diversum trahitur
animus, & spurcarum cogitationum tri-
cis, ut plurimum implicatur. Ideo Crates
cum vidisset adolescentem solum ambu-
lanitem, interrogavit quid solus faceret
cui cum dixit, Mecum loquor, Reponit,
diligenter attende ne cum homine malo loqua-
ris; Tribulis enim malarum cogitatio-
num novit scatere agrum, intra sepi men-
ta societatis qui non colitur.

3. Omne mendacium merito vitiosum fa-
latur. Non fugit quod soleant com-
munitèr distingue re inter Mendacium Jo-
cosum delectationis; Officium juvandi se
& alias; Perniciosum nocendi causâ, quod
profertur; Hisq; additur Nugatorium quod

sec delectat, nec prodest, nec nocet nisi efful-
enti. De duobus posterioribus, esse ea vitia
& quidem terestima, singulis puto item
peroratam, de Prioribus gravior adhuc sub-
judice controversia ventilatur. Verum
dicimus, aut Mendacia non sunt aut vitiosa
sunt; Cum nullum mendacium quā tale
vitio careat, quod clarissime Achilles apud
Homerum ostendit dum in universum bi-
sing ves istos detestatur dicens:

Odi ceu clausira Erebū quicunq; loquuntur
Ore aliud tacitoq; aliud sub pectore conduntur.
Si verè jocosa sunt & officiosa, mendacia non
sunt; cum nequeant ipsis attribui menda-
cij requisita; Erit hoc ita affectum ut (1.)
Rei sit affirmatio vel negatio mendax (2.)
Duplici corde. Et (3.) Contra dile-
ctionem proximi proferatur (4.) Con-
tra veri professio bona judicetur. En-
Quæ verè jocosa & officiosa etiam hos
nesta sunt. Ut in Dist. Eth. Zapf. & alias
Nob. Præcep. Doct. Mich. Gyllenst. ostendunt
& quidem fuse hic in Coll. Eth. Disp. 10.

4. Non est absurdum eum qui falsa dicit,
etiam vera dicere. Illicd, qui falsa dicit,
mendacio se non obstringit, Qui men-
daciū

dacium dicit id non patrocinando sed de
regendo, id sub ratione mendaci, quidem
profitetur; Verum cum rem sicut est pro-
fiteretur, verum etiam dicit. Hoc ergo
pacto qui mendacium dicit, veram dicit.
Eiusmodi relationem Mendacium Mate-
rialiter esse, non autem Formaliter, juxta
Horn. sententiam Lib. 4. c. 10. de Verit. fa-
cile patet; cum sit mendaci, contrà quam
se habet, rem enunciare; tamen ut res se
habet, hic enunciat. Contrà. Potest ve-
rum dicens simul mentiri. Cum putat se
aliquem circumvenire & tamen verum
profert. Curæ sit prudenti viro ne falso
dicat, bono ne mentiatur.

5. Honestè Amicos reprehendere possi-
mus. Fato cor mihi comes non videntur
illi, qui aliorum vitia obliquo dente strin-
gunt ipsi sapè ab illis non alieni. Qui in
hunc censuræ campū descendat, qui quis
est, culpâ carebit, nec ignobilis invidiæ
hic incenderetur modo veri amici nomen
retineat. Alias si vir fuerit melioris no-
tæ & viderit, enormes sui amici actiones,
ne voluerit carbone assentatoris notari;

Nistarum ipsum commoniebit, ne usq; de-
dedo in luce vitiorum labefacterit. Com-
moda admonitione, Nathanem, Mosen &
Salvatorem & Apostolos non superseduisse
passim legimus.

6. Est Adulatio Morositate deterior. I. e.
tet hunc pati difficultas si negotijs, cum ni-
bil non carpat, reprehendas, corrigit, pro-
libidine suâ, potius tamen ferendus, cum
emendationem, licet interdum minimè
necessariam, moliatur, quam iste. Est
Adulator Chamaeleon (Plin. lib. 8. c. 33.) qui
omnem preter album, i. e. honestum im-
statur colorem. Est *Heliotropium* (her-
ba quæ eam spectat partem in quâ sole est),
in id semper, in quod suus fautor, propen-
dens. Est in imitarido simus; Nam si
ais ait, si negas negat. In appetendo Gem-
ma ut vitrum splendet, & cum splendor
frangitur. In adorando *Indus* te uori-
ente in solem venetur, dum occidis vix
enim videbis; In amando umbra citè fu-
git & evanescit, in mordendo *Vipera*, mi-
serè pre cordia ferit, in occidendo *Cicuta*,
velociter famam suffocat. Heu miserum
apud

apud quem vera silentur! Ipsi quisque ut
dicit Loccen. in period. imper. lib. 3. cap. 5.
palpando veternum voluptatis & aliarum
cupiditatum lente inducunt adulatores &
latentēr. O miseros qui saniora profe-
tentes, ut Darius qui Caridemum, quod ve-
ta sibi dixit, ad capitale supplicium, ut ha-
bet Curt. lib. 3. c. 2. abstrahi justit, fastidi-
ant, spernunt! Secus quam fecit, procul
dubio adulatorum colores probè cognos-
scens, Agesilaus (sic ex Xenop. cum Loccen.
colligere licet) qui in dicendo libertate us-
centibus nunquam infestus, ab ijs, qui stu-
duere blando secundoq; sermone seru-
per delectare, tanquam ab ipsis insidijs si-
bi cavebat. Cave hos! fuere Alexandro,
fuere Dario, Cæsari & alijs maxime exi-
tio.

Monitum.

SI Gestis tua quod sit conversatio chara-
Vera refer, dulces spargere oīsce iocois,
Et lingvæ comis quoqvis perstringito vīnclis;
Sic sociis gratus, gratus & ipse tibi.

M E M B. IX. Imperfetas Vir-
tutes in speculo quasi per reflexas
imagines repräsentat.

I. IMPERFECTA seu Semivirtus
est, quæ rectæ rationis ductum sequitur, cum
agritudine aliqua & laetitia affectibus non
planè subactis.

Obs. Sen. iiii. (1.) Hic non accipi pro
naturali inclinatione; Ipsa enim non ab
industriâ humana, sed a conditore & na-
turâ est oriunda; Verum pro imperfecta
habitu nostrâ curâ acquisito; Qui ratione
bonitatis & perfectionis, quâm in suo ge-
nere includit, ad eum quæcumque hic querimus
finem, tendit, Quamvis non intentione
liberâ, tamen non tali, proximè enim ad
habitudinem virtutis accedit, quali ad vi-
tia proni iudicamus. Hinc scaturit (2.)
Essere eam virtutem, est namq; imperfecta
virtus, quæ etiam virtus est. (3.) Gradu
a perfectâ differre. Hic molestia aliquâ
ibi nulla superest. (4.) Medium tenere;
à quo si deviaret, minime in numero vir-
tutum esset habenda. (5.) Tot esse Semi-
virtutes, quot sunt perfectæ; Quippe nihil
aliud sunt quam primi virtutum gradus.
Quod licet verissimum sit, tamen Duas
Continentiæ & Tolerantiam (quæ Generaliter

acce-

acceptæ reliquas proprijs de titulis non
nibus includunt, ut tot ipsæ sint quorū vir-
tutes) nobis offert Philosophus perspen-
deridas".

2. **CONTINENTIA** est Semi-
virtus, quā tūm in voluptatibus ex gustu præ-
cipue, tūm ex dīvitijs, honore, vīctoriā &c.
mediocritas non sine luctā servatur.

3. Object. Intern. sunt desideria in-
defin. nominatorum. Extern. Primarium
sunt ex gustu & tactu, Secundarium ex di-
vitijs, honore &c. perceptæ voluptates".

4. **OPPOS.** Excessi. Incontinentia
quā per dictas voluptates quodammodo invitat
ad peccandum abripimur. Defectus (cūm
sit rarissimus, nobis ipsius non occurrit nomen)
Quò quis ne propter honestam voluptatem ali-
quid laude dignum suscipit.

5. **TOLERANTIA** est, quā rebus
in adversis mediocritas cūm quodam adhuc re-
siduo dolore servatur.

Obs. Facile intellexeris hanc & fortitudinem, gradū
differre, non verò specie; Hic superest aliqualis ægritu-
do, ibi cūm delectatione sustinentur pericula; quippe
hic habitus imperfectus, inibi perfectus habentur &c.

6. Object. Intern. est Appetitus ira-

scibilis. Extern. Ea quæ dolores (equi-
dèm tales quibus animus facilius ex in-
becillitate succumbit) cieunt.

7. O P P. Excessus Pertinacia, quæ
adversa sine honesta ratione tantum obstinato
animo perferuntur. Defect. Mollities quæ
nullas planè molestias honestatis gratiâ sustine-
re voluntur. A X I O M.

1. Incontinentis haud raro peccat. Quot
sunt qui poculis indulgent, neutquam
ebrietatis vitia ignorantis, ipsimetq; ea-
dem nonnunquam depraedicantes? Quot
sunt qui Veneri illicite, illicitum id esse
scientes militant? Quis est ille qui sibi
necessè esse pernegat cum Medea apud
Ovidium — — Vide o meliora probaq;
Deteriora sequor — — exclamare? in
quam sententiam passim Apost. addens
præter scientiam, sibi quoq; voluntatem
adesse, loquitur.: Quid E. incontinenti-
tò scire denegemus? Licet absit Notitia
actualis quæ perturbatione obruitur, præ-
fens tñ. est habitualis; Quippe per rationē
scit quæ honesta sunt vel turpia ut potè
quæ omni homini lege naturæ noscida-

tum

sum est. Quamvis in ipso actu scientia quae
si repulsa jaceat, quin tamen post & ante
actum vigeret nihil prohibetur.

2. Quamvis intemperantia objecto specie
ali cum incontinentia conveniat, tamen, ead
peior in multis ab ea discrepat. Docueret nos
superiora hic recipi graduum differenti-
am. E. g. ut est temperantia habitus
completus, continentia ad eum dispositio.
Temperans nullis, continentis qualibus-
conq; agitatur eupiditatibus, in ipso cum
ratione pugna inconspicua, in hoc pre-
clara, unde facilis conjectura præstantio-
rem esse temperantem. Ita hic. Incon-
tinens poenitentia dicitur; intemperans
non item. Insuper ille morbo continuo
& fere incurabili (Non pro impossibilita-
te sed difficultate) Hic ab industrio n ede-
co facile curando laborat. Ille malum ut
bonum sibi non repugnans; Hic malum,
quod appetit quadammodo invitus, co-
gnoscens. Hinc quodnam vitiorum
deterius facile videris. Monitum.

In te quod vigeat virtutum semina cernis,
Hac cura, ut vibrant culmina celsa soli
Tares extirpa fibrast, evelle stolones,
Ut dulces fructus cespes habere quest.

M E M B. X. Virtutem Heroicam
omnium reliquarum ornatu & splé-
dore resplendentem adeoq; in edito resi-
dentem ultimò tantum indigat.

I. VIRTUS HEROICA est di-
vinitus collata promptitudo circa cuiusvis vir-
tutis objec̄tu ultra quam vulgaris conditio feret
sacriter & felici cum successu obeundi.

Obs. Quod (1) Dicatur sic ab Heroibus,
viris sz, eminentibus, quod ijs frequentissi-
ma, & non quod nequeat, cum placuerit Deo
ipsis pro ministeriali uti causa, in fæminas
cadere, ut ratio & exempla satis superq;
nos informant. Homini virtus conve-
nit & nec censum nec sexum respicit.
Quæ Debora, Jael, Judith, Semiramis effec-
te & Clementissima, Serenissimaq; nostra Re-
gina C H R I S T I N A A U G U S T A
effecit, & etiamnū (utinam diu feliciter)
efficit, clarissima judicantur; Quis vi-
torum quam hæ altius ire potuit? (2) Ra-
tione initij illius tantum omnino capaces judice-
tur pueri, ut singularis virtutis scint illæ in
ipsis quasi cunabulis, eeu in Davide, Alex.

Mo

M. Cyro, Cesare, fulgere sunt visæ, luceant.
Hæ ne suffocentur summa ope nitentes
parentes, si enim in illis cæperint luxuri-
are vitia, fuerint & illa teterima; quum
ad nulla, nisi magna, eorum inclinet na-
tura. (3) Necessaria jure putetur, Quam-
vis non singulis individuis, cum vir bono
hic sine quis poterit esse; tamen regno
& imperijs; Quippe hæc ut & ecclesia ho-
goibus maximè opus habent. Quod n.
sunt & quot fuere horum operâ cæperunt
horumq; industriâ ad suam eminentiam
elevata sunt. Testes sint historiæ. (4.)

Quod totuplex sit quot sunt virtutum species.
Quamvis non æqualis, tamen in æqualis
dignitatis, quod eminētores virtutes sunt,
eo est hæc clarior, quod faciliores & mino-
res, eo & minus perspicua. (5) Accipiatur
vel latè pro summo virtutis cuiusvis splendore
sic in quavis disciplinâ heroës habentur
& arte: Vel strictè ut hic pro virtute ali-
quæ practicâ: Vel strictissimè pro fortitu-
dinis (ut Nob. Mich. Gyllenst. in Colleg. Eth.
Disp. 12. Th. 2. rectè tradit.) aut magnani-
mitatis excellentiâ. (6.) Quòd vero ho-
mini

Ne cum talia serant rivuli, ipsi soci repe-
giuntur fontes.

2. *Herorum exitus est felicissimus.* Sunt
adversus pellacis hujus mundi illecebras
& blada carnis lenocinia insigni instructi
industriâ. Labore irritamenta malorum
vitia fallere didicere, Et tranquâ effuso vir-
tutis flumine cupiditatû flamas extingue-
re, licentia audaciâ frangere, temeritatem
seprimere. Quid ni felicis exitu bennuſ?
Externi insultus nihil nostram sententi-
am morantur. Nihil exempla, si persiste-
rint in bono, ipsis nihil molimina invidio-
sum officient, licet in extremas calamiti-
tates detrudantur. Quatenus E. heroës
sunt, non possunt non experiri rerum fu-
serum felicem exitum; Ex virtute com-
muni felix fluit exitus; Quid ni ex He-
roica? Post egregia gesta labuntur?
Fateor. Enī! Nihil sub sole stabile quæ
steterunt occidere cadentq;. Contingit
quosdam fortunæ favonio inflati, & sic
leviores facti altius quam par est elevan-
tur ac tandem ut Alex. M. Caesar & alij
gravi ruunt lapsu. Faciliorem ne Affi-
descen-

descensum quam ascensum, si Dei hic
directio ob peccata deficere cæperit, iudi-
cas? Est etiam dum cadunt hi, quia subli-
miores omnium in se converabant oculi-
los, manifestior ruina.

3. *Habuit ergo etiam nūm (DEO laus) sive*
heroas Svecie regnum habet. Arte & marte,
tam prisco, quam moderno tempore Sve-
ciam floruisse luculentè testantur tūm
historiæ Patriæ, tūm exterorum. Incliv-
tum Gothorum sive Getarum nomen neq;
Graja neq; Latina monumenta tacent.
Unde ipsis innotuit nisi per heroas, qui
non dubitarunt patriâ exire & remotissi-
mis in terris, ut potè in Graciâ, Italia alibi,
quæ sua trophyæ erigere virtutisq; vesti-
gia relinquere. Ut priscorum comme-
moratione, cum ex Joh. Magno & alijs plu-
*res, quam eorum nomina pereensem-
santrum, liceat colligere, super sedeam o-*
nino brevitate, quam unicè sector, adi-
uicet. De priscis; ut Gustavo Primo,
Carolo Nono, Gustavo M. Regibus famâ
Heroicisq; gestis toti terrarum orbi no-
vissimis; Et nunc imperium tenet.

H

Sere-

Serenissimâ & Potentissimâ CHRISTINA
AUGUSTA, atq; CAROLO-
GUSTAVO Rege Electo: Quid
dicam ego? Quid de alijs, qui sago præ-
cipue sicut & Togâ, bellicis temporibus
non ita pridèm, sic suam virtutem decla-
rarunt; Et etiâ in pace itâ nâ declarant,
ut nullos, non remotissimos equidem, la-
teant? Quod quid hisce de tenuis ego lo-
quar & viva experientia & innumerabilia
clarissimorum testimonia planè superflu-
um esse jàm dudum esse e. Quo-
rum beneficio (succursus Dei non obli-
scor) nisi Heroum tot seculis ab inimi-
corum varijs & impetuosisimis inulti-
bus Svecia intra suos limites optimè de-
fensa in pace viguit? Qui non viguit
modò, verùm crevit & multùm eximijs
provincijs Arctoum hoc imperium in-
longum latumq; auctum est? Judicas
nè, quod eos aluit viros, qui & domi sa-
lubria consilia augusto de pectori pro-
mere & foris arma versare patriamq; dex-
bris Heroicis defensare potuere? Us
nitrè virat, vigeat floreatq; Heroicis animis,

arte Marte^g, claris clara, Faxis omnis virtutis
Author & Auctor Heroumq^z Hieros D E U S
Omnipotens, cui sit in seculorum secula
Lauda, Honor & Gloria!

Monit.

S I D E U S eximiae Virtutis suscitat ignem.
Hunc foveas, in te framnula clara micer.
Excole naturam, multo seruescit labore,
Quo poteris patrem commodus esse tuz,



Politissimo I U V E N I,

Dn. Petro WARElio

Ostro - Gothiâ - Sveco,

Philosoph. Stud. ac Regio Alumno index
fesso, Amico colendo.

A RS est longa brevis sed vita; brev
vissima danda.

His, Præcepta, quibus suppetit ho
ra brevis:

I thica longa, brevi tractatu, P E T R E,
benigno

Tradis Lectori, & rem facis egre
giam.

Pes.

Perge tuis Scriptis Studijs prodesse Ju-
ventæ,

Virq; viris Juvenis concelebran-
dus eris'.

L. A q honoris ergo Ponebas

S A M U E L G Hart Matt
Eloq Pref.

Fumunissimo, tractantissimo ac bonis artibus
Doctissimè Erudito Iuveni,

Dn. PETRO WARELIO O-Gotho,
Amico meo sincerè colendo,
paucula hæc

Mæonide Prolis vastum qui cluse-
rat olim.

Pravâ sub nuce opus, laudibus usq;
viret.

Sic tua VVARELI, qui Ethices pe-
netralia gnarus

In fascem cogis, fama pereñis erit!

Festinus adposui

O L A U S W E X I O N I U S

[S] [S]

